

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Språket eller språkens betydelse

- En kvalitativ undersökning av pedagoger och föräldrar i två flerspråkiga förskolor

Karin McKee och Lena Larsson

Inriktning LAU 390

Handledare: Ninni Trossholmen

Examinator: Bengt Jacobsson

Rapportnummer: VT 11 112020

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Språket eller språkens betydelse – En kvalitativ undersökning av pedagoger och föräldrar i två flerspråkiga förskolor

Författare: Karin McKee och Lena Larsson

Termin och år: Vårterminen 2011

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Ninni Trossholmen/Institutionen för kulturvetenskaper

Examinator: Bengt Jacobsson

Rapportnummer: VT 11 1120 20

Nyckelord: Flerspråkig och tvåspråkig pedagogik, förskola, mångkulturell, interkulturell pedagogik, språkens betydelse

Sammanfattning:

Syftet och frågeställningarna med detta examensarbete var att undersöka varför föräldrar väljer att placera sitt barn på en flerspråkig förskola samt varför pedagoger väljer att arbeta på en flerspråkig förskola. Vi vill genom studien lyfta deras tankar för att få en djupare förståelse inför bemötandet med den mångkulturella förskolan. Den empiriska undersökningen grundar sig på tolv kvalitativa intervjuer där vi intervjuat både föräldrar och pedagoger på två olika förskolor. Därmed fick vi svar på våra frågeställningar som vi analyserat och tagit stöd av i styrdokument, aktuell litteratur samt tidigare forskning.

Vi kom i vår undersökning fram till att majoriteten av både föräldrar och pedagoger väljer en flerspråkig förskola för att där blir deras egen identitet synlig. Det är viktigt för föräldrarna att deras barn får träffa andra barn från samma kultur som talar samma språk, så att de känner en samhörighet. Undersökningen visar även att föräldrar väljer denna förskoleform för att de vill att deras barn ska lära sig flera språk och att de ska bevara sitt modersmål.

Resultaten i undersökningen visar att språket eller språkens betydelse är grunden för barnens identitetsutveckling. Det handlar om pedagogers förhållningssätt och förmåga att tillämpa interkulturell pedagogik. Detta har betydelse för läraryrket för att pedagoger ska kunna förstå vikten av att bejaka varje barns kulturella bakgrund så att förskolan kan stödja och lägga grunden till en mänsklig rättighet, att vara två eller flerspråkig.

Förord

Vi vill tacka vår handledare Ninni Trossholmen som har varit positiv till vårt arbete och stöttat oss med idéer och goda råd i samband med examensarbetet.

Vi vill också tacka de två förskolor som tillsammans med både pedagoger och föräldrar tog emot oss med en öppen famn. Utan er hade inte varit möjligt att genomföra uppsatsen. Sist men inte minst en stor eloge till våra familjer som stått ut med oss sittandes framför datorn i flera veckor.

Vår undersökning gav ett annat resultat än det vi hade förväntat oss, vilket gör att vi anser att vi har lärt oss vilken otrolig betydelse flerspråkiga förskolor egentligen har. Vi menar att det handlar om ett helhetsperspektiv där barn, föräldrar och pedagoger får ett bemötande som stärker den enskilda individen där deras identitet och självkänsla stötts och stärks. Det är en demokratisk rättighet att bli accepterad för den man är oavsett språk eller kulturell tillhörighet.

Göteborg, maj 2011.

Karin McKee & Lena Larsson

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund	5
Syfte och Frågeställning	6
Begreppsdefinitioner	7
Förankring i styrdokument	7
Teorier och tidigare forskning	8
Teorier kring flerspråkighet	8
Teorier kring språkutveckling	9
Interkulturellt lärande i förskolan	10
Mångkulturellt lärande i förskolan	12
Ett flerspråkigt samhälle	13
Metod	16
Reflexiva och källkritiska aspekter	18
Resultat	19
Pedagoger	19
Språk och modersmål	19
Erfarenhet av flerspråkig förskola	20
Tankar kring flerspråkighet	21
Förhållningssätt till utbildning	23
Föräldrar	24
Nationalitet och språk	24
Val av förskola	25
Språk och modersmål	25
Analytisk diskussion	26
Språk, nationalitet och modersmål	26
Tankar kring flerspråkighet	28
Val av förskola	30
Förhållningssätt till utbildning	32
Sammanfattning	33
Framtida forskning	34
Referenslista	35
Bilaga	37
Bilaga 1; Brev till föräldrar	37
Bilaga 2: Intervju frågor till pedagoger:	38
Bilaga 3: Intervju frågor till föräldrar:	39

Inledning

Som blivande lärare har vi många funderingar kring barns olika uppväxtförhållanden och hur viktigt det är med ett interkulturellt bemötande i förskolan. I samband med globaliseringen kan vi se en förbättrad attityd, ett positivt förhållningssätt till flerspråkighet i förskolan. Många med oss anser att världen har minskat, för många barn kan det innebära att tidigt under uppväxtåren möta nya språk och nya kulturer. Ett exempel är att arbetstillfällena nu inte bara är lokala utan även globala. För att kunna möta internationaliseringen medför det att Sverige idag har ett utökat behov av flerspråkiga förskolor och skolor. Enligt läroplanen för förskolan (Lpfö 98) står det att verksamheten ska stärka barnens förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald och därmed förbereda för ett alltmer internationaliserat samhälle. Hur möter den svenska förskolan våra flerspråkiga barn?

Under vår yrkesverksamma och verksamhetsförlagda tid upplever vi att det finns ett växande behov av att lyfta fram ett interkulturellt bemötande för att kunna nå en skola för alla. Skolinspektionens rapport (2010:16, diarenummer; 40–2009:1 849) menar att den viktigaste komponenten för att flerspråkiga barn och ungdomar ska nå målen i grundskolan är att den pedagogiska verksamheten följer ett interkulturellt perspektiv.

Egna erfarenheter visar att familjer har sin egen historia till varför de väljer en flerspråkig förskola, och det är inte alltid frivilligt. En orsak kan vara att familjer tvingats lämna sitt hemland av olika anledningar. Detta har resulterat i att mångfald och invandring numera är en norm (Skolverket 2010:19). Därför anser vi att det är betydelsefullt att kunna bemöta barn och föräldrar utifrån ett interkulturellt perspektiv. För att kunna göra det bör pedagoger inse och förstå betydelsen av vad det innebär att arbeta på en förskola med en kulturell och språklig mångfald. Används flerspråkighet och mångfald som en tillgång i förskolan? Är det en anledning till att föräldrar väljer en flerspråkig förskola framför en vanlig förskola där alla talar svenska?

Samtidigt undrar vi om det finns ett samband mellan pedagogens val av arbetsplats och deras egen bakgrund till flerspråkighet?

Bakgrund

Gisela Håkansson (2003: 11) professor i språkvetenskap talar om att samhällets syn på enspråkighet som norm har ändrats just med tanke på den språkliga mångfald som finns idag. Hon menar att idag är det mer vanligt med flerspråkiga barn än för ett decennium sedan, detta betyder att många barn och familjer har sina rötter i andra delar av världen.

Det svenska samhället (Sundgren 2008:299–300,303) precis som i övriga Europa har under flera århundraden haft en enspråkig och monokulturell syn på vad som är norm och tillåtande. Den enspråkiga normen och som även har spritt sig utanför Europa ligger till grund för sociala, politiska och moraliska förhållanden. Även Sverige har utvecklat den norm som talar för att det är en nation, ett land med ett språk. Med detta finns det ett tvåspråkigt normativt perspektiv, som innebär att endast två ”hela språk” är acceptabelt. Det är en slags dubbel enspråkighet, där man bara accepterar båda språken om de talas perfekt. Eva Sundgren (2008) universitetslektor i pedagogik menar att här ses det ena språket, som man inte bemästrar perfekt, som mindre värt. I en enspråkig värld är det mindre värt att vara invandrare eller flerspråkig, för det är ett avvikande beteende.

Agneta Ericsson (2010) som är projektledare på skolinspektionen menar att det finns ett stort intresse att ta tillvara på flerspråkiga barns erfarenheter i förskolan och skolan. Hon hävdar att det finns ett problem idag när man planerar den pedagogiska verksamheten, beroende på att det är vanligt att pedagoger glömmer bort barnens kulturella och flerspråkiga bakgrund. Det handlar om en undervisning som skall kännas relevant för barnet, att pedagoger kopplar till barnets förförståelse (Lahdenperä 2004:65). Detta kan leda till att barnen sedan får svårt att nå kunskapsmålen i skolan vilket i sin tur kan leda till en ökad risk för framtida arbetslöshet.

Assimilationsperioden

Förskolan i Sverige har sedan mitten av sjuttioalet använts sig av tre modeller utifrån hur man arbetar med barn som är två eller flerspråkiga. Den första är assimilationsfasen. Det var först efter 1968 då grundskolan fick en detaljerad riktlinje hur invandrabarnen skulle integreras, som man började ifrågasätta riktlinjerna inte bara i skolan utan även inom förskoleverksamheten. Socialstyrelsen utfärdade pedagogiska modeller för hur invandrabarn i förskolan skulle lära sig svenska. Huvudsyftet med assimilationsmodellen var att två och flerspråkiga barn skulle lära sig det svenska språket och den svenska kulturen på lika villkor som de svenska barnen (Hyltenstam 1996:187–188).

Hemspråksperioden

Efter 70-talet ändrades inriktningen för flerspråkiga barn. Socialstyrelsen baserade en ny modell utifrån nya forskningsresultat och nya teorier. En utredning av socialstyrelsen visade att invandrabarn inte lärt sig det svenska språket enligt assimilationsteorin. Den nya modellen kallades för hemspråkssatsningen, syftet var att inläring av det svenska språket skall baseras på barnets modersmål. Hemspråksreformen som gällde i grundskolan diskuterades även inom förskoleverksamheten. I slutet av åttiotalet beslutade riksdagen att flerspråkiga barn inom förskolan har rätt till hemspråksstöd (Hyltenstam 1996:188–189).

Glöm inte svenskan – perioden

Det som är aktuellt idag är att medvetet och strategiskt träna båda språken. Nu ska båda språken tränas parallellt med varandra. Modersmålet är inte längre den enda faktorn till att barnet lär sig svenska, utan det svenska språkets inläring sker genom lek och interaktion. Förskolans mål för barn som har flera språk är att delvis utöva en aktiv tvåspråkighet samtidigt försvinner svenska som andraspråk i flera kommuner runt om i Sverige (Hyltenstam 1996:192–193).

Syfte och Frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka bevekelsegrunder som finns vid valet till flerspråkig förskola. Varför väljer pedagoger att arbeta i denna miljö, och varför föräldrar väljer en flerspråkig förskola. Utifrån detta syfte är följande frågeställningar grunden till vår forskning:

- Varför har föräldrarna valt att placera sina barn i en flerspråkig förskola?
- Varför har pedagogerna valt att arbeta i en flerspråkig förskola?

Begreppsdefinitioner

Här börjar vi med att beskriva hur vi förhåller oss till våra nyckelord och begrepp. Vi berättar vad vi menar med, interkulturell pedagogik, flerspråkig och tvåspråkig pedagogik, mångkulturell pedagogik och språkens betydelse.

Interkulturell pedagogik

Pirjo Lahdenperä (2004:15,19) som är docent i pedagogik menar att interkulturell pedagogik är ett gränsöverskridande, det vill säga en interaktion mellan människor från olika kulturer. Inom interkulturell pedagogik använder pedagoger olika kulturmöten som en tillgång i verksamheten, det vill säga man använder barnens olika erfarenheter för att skapa en kunskapsutvecklande mening och förståelse. Utifrån en interkulturell pedagogik visar man att alla kommunicerar och bildar kunskap på olika sätt beroende på sociala och kulturella skillnader.

Flerspråkig och tvåspråkig pedagogik

I uppsatsen använder vi oss av begreppet flerspråkig och tvåspråkig förskola samt flerspråkig och tvåspråkiga barn. Vi menar att det finns förskolor som profilerar sig som flerspråkiga, där de använder flera språk som en del av pedagogiken och ideologin. Samtidigt finns det förskolor som är flerspråkiga men de har inte valt den inriktningen. För att på dessa förskolor är barnen multietniska dvs. barnen har en annan etnicitet än svensk och därför är de två eller flerspråkiga.

Mångkulturell pedagogik

Begreppet mångkulturell syftar på barnets sociala, etniska eller religiösa bakgrund som kan vara olik från en kultur till en annan kultur (Lorentz 2009:8). Psykologen Seija Wellros (1998) som är verksam vid institutionen för språk och litteratur, menar att begreppet kultur innehåller olika perspektiv såsom normer och värderingar. Den egna kulturen kan skapa trygghet och ett säkert förhållningssätt med människor från den egna kulturen. Detta kan skapa en känsla av att tillhöra en speciell kultur, en speciell grupp där individen känner sig ”hemma”. Ordet kultur syftar i detta fall på människor från olika etniciteter samt från andra kulturer (Wellros 1998:17).

Språket eller Språkens betydelse

Språket eller Språkens betydelse för barnet är inte endast kommunikation och ord. Det är ett behov som tillgodoser en trygghet där jag som individ visar min tillhörighet och identitet (Ladberg 2000:109,124).

Förankring i styrdokument

Följande dokument använder vi som riktlinjer i förskolan:

Läroplan för förskolan, Lpfö98 (reviderad 2010)

Enligt läroplanen för förskolan (Lpfö98) står det att förskola på grund av rörligheten över nationsgränserna ska utveckla en kulturell mångfald i förskolorna, detta medför att barnen

får möjligheter att grundlägga aktning och respekt för varje människa oavsett bakgrund. I läroplanen (Lpfö98: 5-7) kan vi läsa följande:

”Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer internationaliserat samhälle. Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet.”

”Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden. Förskolan ska stäva efter att varje barn känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer”.

Myndigheten för skolutveckling och skolverket

Myndigheten för skolutveckling (2004) som tillsammans med skolverket (2010) har tagit fram Skolverkets allmänna råd för förskolan menar att en mångkulturell förskola ska verka för ett interkulturellt förhållningssätt. Förskolan ska se det mångkulturella som en tillgång, och att barn med annat modersmål än svenska ska få modersmålsstöd. Pedagoger har till uppgift att stödja modersmålet samt att svenskan ska ingå i den dagliga verksamheten. Förskolan ska utveckla ett interkulturellt förhållningssätt och reflektera över sina föreställningar och värderingar om kulturella och språkliga olikheter.

Skolverket (2010) menar att i det svenska samhället är vart fjärde barn utan svenskt ursprung därför har förskolan en viktig roll för utvecklingen av solidaritet och tolerans. Förskolans uppgift är att arbeta med kulturella och språkliga olikheter så att det utvecklas till en tillgång i verksamheten. Det är kommunens ansvar att pedagoger får den utbildning som det behövs för att lyfta fram mångfald och flerspråkighet i verksamheten. Barn som parallellt med sitt modersmål får svenska språket har stora möjligheter att bli duktiga på flera språk. Modersmålet har stor betydelse inte bara för språkinläringen utan också för den sociala utvecklingen.

Teorier och tidigare forskning

Detta kapitel kommer vi att inleda med teorier och tidigare forskning kring flerspråkighet. För att förstå hur språkutvecklingen stimuleras neurofysiologiskt, har vi valt en rubrik som talar om forskning kring hjärnans kapacitet. Vi avslutar detta kapitel med att redovisa teorier kring de olika begreppen Interkulturell, mångkulturell och flerspråkighet i förskolan.

Teorier kring flerspråkighet

Här redogör vi teorier kring flerspråkighet.

Språkinläring utifrån ett neurologiskt perspektiv

Arne Malten (2002) som är universitetslektor i pedagogik talar om ett hjärnbaserat lärande för att öka barns inlärningseffekt i undervisningssammanhang. Han anser att pedagoger först bör lära sig hjärnan utifrån ett neurofysiologiskt perspektiv just för att skapa de mest utvecklingsbara inlärningsmetoderna vid barns språkutveckling. Forskare runt om i världen debatterar kring och är inte överrens om det är miljön eller om det genetiska arvet som är det mest avgörande när barn lär sig språk (Malten 2002:100).

Varje människa har en genetiskt förutbestämd förmåga att utveckla språk, om den inte stimuleras kan den hämmas eller försämra barnets fortsatta språkutveckling. Under barnets uppväxtår, från att de är ett till sex år, ökar och utvecklas hjärnan tillväxt som mest. Nervförbindelserna är mycket viktiga för de sammanbinder hjärnans olika områden. Detta innebär att desto tidigare barn lär sig flera språk desto fler nervförbindelser utvecklas i hjärnans språkcentra, och hjärnans kapacitet utökas. Malten (2002) påpekar i sin forskning betydelsen av att lära barn fler än ett språk just för att det skapar en intellektuell kapacitet i barnets hjärna. Att stimulera barn med flera språk kan även skapa ett kognitivt flexibelt tänkande vilket kan skapa bättre utvecklingsmöjligheter för barnet i framtiden (Malten 2002:21).

Språkinlärning utifrån begreppet tvåspråkighet

Det finns en hel del forskning inom två och flerspråkighet. Man är inte alltid ense om när de olika begreppen ska användas och i vilka sammanhang. Forskare är dock ense om att tvåspråkighet är ett begrepp som används när barn och ungdomar kan tala mer än ett språk. På samma sätt är det svårt att definiera begreppet modersmål. Är det första språket barnet lär sig eller är det språket som man använder mest? Det finns olika kriterier som man utgår ifrån om man ska bestämma om någon är tvåspråkig. Ett kriterium som kallas för kompetenskriteriet talar om att ett barn som är tvåspråkig behärskar modersmålet och det andra språket lika bra (Håkansson 2003:13,15).

Teorier kring språkutveckling

Under den här rubriken redogör vi några teorier kring språkutveckling.

Sociokulturell teori

Forskaren och psykologen Lev S Vygotskij (citerad i Malten 2002: 101-102,103) menar att människans språkutveckling inte är genetisk, utan den stimuleras och utvecklas i takt med den sociala kultur och omgivning som ständigt finns runt barnet. Språket som barn lär sig är ett socialt fenomen. Språk lär sig barn som bäst genom att socialisera och agera interaktivt med omgivning och andra människor. Språkutvecklingen stimuleras endast genom andra människors påverkan. Vygotskij (citerad i Partanen 2007:50–51) menar att om man ställer högre krav på barnets lärande, än vad det egentligen redan befinner sig, utvecklar barnet naturligt ett lärande som ligger en nivå högre upp i sin utvecklingszon . Det är detta Vygotskij (citerad i Partanen 2007: 51) menar med den proximala utvecklingszonen.

Vygotskij (citerad i Partanen 2007:35–36) menar att språket är ett verktyg för att kunna tolka världen som vi lever i . Det är ett verktyg som inte bara hanterar det yttre språket, utan även det språk som man talar i sitt innersta, i sina egna tankar. Han menar att språket byggs upp i den sociala värld som omger barnet. Våra innersta tankar och vårt innersta

språk, färgas ständigt och kontinuerligt beroende av vår omgivning. Det sker mellan barnet och föräldern, mellan individen, kulturen och samhället.

Att lära barnet ett andra språk sker inte genom att traggla meningslösa glosor eller att upprepa meningslösa ord utan betydelse (Partanen 2007: 44). För att meningslösa ord skall bilda ett verktyg, ett språk, behöver lärandet ske i ett sammanhang. Därför är det viktigt att det pedagogiska sammanhanget skapar ett meningsfullt lärande där barns verklighet blir en kommunikation.

Biologiskt inriktad teori

Inriktningen förespråkas av Jean Piaget och Chomsky som menar att språkutvecklingen är enbart genetisk (Malten 2002:104–105). Miljön har ingen som helst påverkan på barnets språkutveckling det är endast frågan om var barnet befinner sig utifrån ett mognadsperspektiv. Piaget hävdar att barnets språk styrs av den biologiska utvecklingen och av det genetiska arvet.

Chomsky (Arnberg 1991:49) menar att barn från födseln är förprogrammerade till hur de lär sig språk. Hjärnan är redan förprogrammerad enligt en språkmanual. Forskaren menar att barn egentligen utsätts för onödigt språkbruk som överhuvudtaget inte kan hjälpa barn att utveckla sitt språk. Barn utvecklar sitt språk så pass bra att det egentligen inte borde vara möjligt, detta är med tanke på all nonsens språk som barn utsätts för under sin uppväxttid. Han påstår att detta är ett bevis på att språk redan för början finns i barnens biologiska språkcentrum, samt att alla människor oavsett etnicitet och språk utgår från samma språkstruktur med samma regler. Vidare hävdar han att alla barn oavsett etnicitet utgår ifrån en universal språkgrammatik. Han menar att det finns paralleller till hur barn lär sig att gå och på samma sätt lär sig barn språk (Lightbown Spada 1999:15–17).

Interkulturellt lärande i förskolan

Förskolan tillsammans med skolan är en betydelsefull mötesplats för barn och ungdomar. Här skapas det tillfällen för barn att träffa andra barn som har en annan etnisk, social eller språklig bakgrund. En interkulturell pedagogik är främst när verksamhetens olika kulturer samverkar och berikar varandra genom en social interaktion (Lorentz, 2009: 137,s.118).

Interkulturell pedagogik i förskolan innebär att pedagogen utgår från varje barns kulturella och språkliga bakgrund, och ser det som en tillgång i verksamheten. Barnens dubbla kulturtillhörighet stärks när pedagogen ber dem berätta om sitt liv utanför förskolan och visar intresse för deras språk. Förskolan är ibland det första mötet med den svenska kulturen, och ska vara öppen för andra seder och vanor i förhållande till det svenska normsystemet (Myndigheten för skolutveckling 2004).

Internationellt används det olika termer inom just begreppet det interkulturella lärandet. Ett interkulturellt lärande är en komplex term, utifrån det perspektivet att det är en term som innefattar ett flertal liknande begrepp som; multikulturell, multietnisk, flerkulturell, mångkulturell och tvåspråkig. En gemensam nämnare för alla dessa termer är att de relaterar till ett samhälle som präglas av etnisk och kulturell mångfald (Lahdenperä 2004: 12-13). Utifrån ett didaktiskt perspektiv gäller det för pedagoger att förstå att allt lärande sker utifrån olika kulturbundna föreställningar, samt att dessa faktorer påverkas man ständigt av genom hela sitt liv oavsett ålder och språk (Lahdenperä 2004:13–15).

Att arbeta och undervisa interkulturellt (Lahdenperä 2004:15) är en process, en interaktion i ett kulturmöte, det är en form av ett bemötande hur vi ser och tolkar varandra som individer. Didaktiskt handlar det om att arbeta utefter en ömsesidig respekt för andra människor, tolerans och jämlikhet. För att kunna göra detta behöver man först lära sig hur fördomar, kultur och sociala ojämlikheter påverkar vår egen och andras kommunikation med varandra. Det finns olika argument samt även olika åsikter om vilka arbetsformer som skall användas i ett interkulturellt lärande. Lahdenperä (2004) understyrker betydelsen av ett interkulturellt lärande förutsätter en form av interaktion, en relation mellan olika människor, där människor med ”olika språk och kulturer kommunicerar med och påverkar varandra” (Lahdenperä 2004:24–25).

Det interkulturella synsättet och den interkulturella pedagogiken är en slags spegling av det flerspråkiga och mångkulturella samhälle som vi har idag. För att den inriktningen ska kunna utvecklas är det viktigt att samhället använder sig av mångvetenskapliga utbildningar, dvs. det är viktigt att det svenska skolsystemet bygger upp och skapar samarbete och kontakter ute i det mångkulturella samhället där flera olika grupper utifrån olika etniciteter och språk samverkar tillsammans (Lahdenperä 2004: 28). Ett skolsystem med barn och elever som har en sammansättning av flera språk och olika etniciteter framställs ofta i massmedia som en verksamhet med lägre kvalitet. Därför är det viktigt att verksamheten motarbetar detta genom att tydliggöra i verksamhetsplanen att barn och elever lär sig och får kunskap utifrån ett språkligt och kulturellt perspektiv mer än homogena förskolor och skolor (Lahdenperä 2004: 62-63,69).

Inom det interkulturella utbildningssystemet är mångfalden utgångspunkten och det mest centrala i verksamheten (Lahdenperä 2004: 62). Därför är det betydelsefullt att verksamhetsplanerna avspeglar den mångkulturella och multietniska sammansättning som finns i de olika barngrupperna samt att det även finnas med i sammansättningen av verksamhetens pedagoger. Hur ofta ser vi pedagoger som representerar mångfalden utifrån ett multietniskt perspektiv?

En förutsättning för ett interkulturellt lärande är att pedagoger i verksamheten använder barn och elevers erfarenheter vad det gäller språk och kultur. Förskolan eller skolan bör i sin planering och i upplägget av verksamheten koppla till barnens och elevernas etnicitet och därmed blir det en länk till deras förförståelse. Genom detta utvecklas ett lärande som har en relevans och en meningsfullhet till den dagliga verksamheten. Undervisning, fostran eller ett lärande sker utifrån varje människas förutfattade mening, fördomar och attityder. Ett interkulturellt utbildningssystem bör vara medvetet om alla dessa perspektiv vilket omedvetet kan skapa en diskriminering av en specifik etnisk minoritetsgrupp (Lahdenperä, 2004: 64-65).

Samarbetet mellan föräldrar och förskolan har en betydelse för föräldrars integration i samhället. Det är även ett stöd för barn och elever utifrån ett lojalitetsperspektiv då det kan skapa större chans till framgång för barnen senare i livet i skolan. Förskolelärare och tal och specialpedagogen Ylva Ellneby (2007: 84) har forskat om pedagogers tankar och funderingar om hur det är att arbeta med flerspråkiga barn. Hon menar att det varken är föräldrarnas eller pedagogernas uppgift att tala om hur det ska vara utan det är en samverkan dem emellan som bygger på en bra kommunikation. Ett resultat visade sig att pedagogernas största oro inför arbetet med flerspråkiga barn var skillnader i kultur, traditioner och religion. Det visade sig att föräldrarna hade helt andra funderingar, de var mest oroliga för vilken omvårdnad barnen fick, att de skulle frysa eller sova dåligt.

Mångkulturellt lärande i förskolan

När pedagoger använder en interkulturell kompetens betyder det samtidigt och detsamma som att förstå innehållet i en mångkulturell pedagogik. Det innebär att man som pedagog har en mängd olika förmågor och skickligheter, det kan vara att förstå betydelsen av mångkulturell och kulturell identitet. Det kan även innebära en djupare förståelse av ämnet interkulturell sensitivitet (Lorentz 2009: 114-115). Barn och elever kommer från olika länder, språk och andra kulturer, där man sedan barndomen har blivit påverkad omedvetet utifrån olika perspektiv på vad som är normalt och inte normalt. På detta sätt uppfattar man omvärlden utifrån sin egen kultur och sin syn vilka normer och regler som är rätt utifrån perspektivet etnocentrism. Vanligt i detta sammanhang är också att man ser sig själv och sin egen kultur som högre upp och bättre än andra, dvs. nationalism (Lorentz 2009: 116). Att arbeta utefter en mångkulturell pedagogik är ett sätt att praktiskt och teoretiskt utgå redan från början att det finns ett olik tänk och olika normer och värderingar i gruppen.

Utifrån en mångkulturell lärandemiljö bör vi inta en interkulturell sensitivitet. Det kan ske först genom att pedagoger är nyfikna och öppna på andra sätt att tänka och agera. Detta sker genom att man börjar förstå och ifrågasätta sina egna normer och sitt eget sätt att tänka utifrån sin egen kulturella och språkliga bakgrund. Det innebär att pedagoger har en kunskap om hur olika sociala processer påverkar grupper och ens egen identitet. En viktig komponent inom den mångkulturella pedagogiken är att kunna tolka och jämföra olika kulturer och dess bakgrund. Det är lika viktigt att kunna se likheter som att kunna se olikheter (Lorentz 2009: 116-117).

Sedan början av 1800-talet har det moderna tänkandet speglats av dualism och dikotomier. Den västerländska dualismen utgår ifrån att välja det rätta utav två motsatspoler. Det innebär att med det västerländska förnuftet väljer man det ena tänket i motsats till något annat. När man beskriver sociala beteenden inom ett mångkulturellt sammanhang har dikotomi fått spegla verkligheten. Med detta förhållningssätt använder man en uppdelning av olika fenomen som t.ex. svensk/invandrare eller svensk kultur/utländsk kultur. Hans Lorentz (2009) som är doktor i pedagogik menar att på detta sätt utgår man ifrån en värdering, en slags bedömning där man värderar och gör en uppdelning samt utesluter den andra dikotomin. Att arbeta enligt en mångkulturell pedagogik innebär att man medvetet strukturerat undviker det dualistiska tänkandet och det dominerande motsatsförhållanden i olika motpoler. Detta används i pedagogiska sammanhang som dekonstruktiv kompetens. Ett exempel på en typisk dekonstruktiv kompetens är att använda en interkulturell pedagogik (Lorentz 2009: 109-111).

Att arbeta enligt en mångkulturell pedagogik på förskolan eller i skolan kräver att vi först börjar med att ifrågasätta oss själva hur vi skapar vår egen kunskap och egna normer och värderingar. Vi bör vara kritiska till hur vi själva tänker och förhåller oss till varandra. Viktigt är här att bryta ner och dekonstruera nya och andra föreställningar om hur ”min värld” faktiskt kan uppfattas utifrån ett helt annat perspektiv än ”din värld”. Och samtidigt försöka granska skillnader och likheter utifrån ett perspektiv där min sanning kanske inte är en norm för dig. Detta betyder att man är medveten om att olika dikotomier och istället för att bygga på gamla föreställningar vad som är rätt eller fel, tänka om och ifrågasätta kritiskt (Lorentz 2009: 111-112). Detta är ett sätt att ta steget ut till ett postmodernt tänkande i förskolan.

Genom boken *Den mångkulturella skolan* (Hultinger Wallentin 1996) talar författarna om hur barn och elever i dagens samhälle lär sig första och andraspråk. Under en period i Sverige var det vanligt att barnen mekaniskt memorera ord och meningar efter det som de hör andra säga. På det här sättet hade barnen inte någon aktiv roll i inläringen. Idag vet vi att det är en lång process som bygger på aktiv språklig medverkan från barnens sida när det gäller inläring av första och andraspråksinläring. Alla människor lär sig inte genom att ta över färdiga former av ett språk utan barn bygger upp ett eget språksystem beroende av tidigare erfarenheter av andra språk. Barnet utvecklar första språket under lång tid, i lugn och ro bygger de upp sitt språk efter mognad. Forskning har visat att andraspråksinläring går till på samma sätt både för den vuxne och på barnet, alla människor har en inbyggd funktion hur vi ska hantera en språkinläring (Hultinger Wallentin 1996: 80).

Ett flerspråkigt samhälle

Ett samhälle som investerar i språk kan skapa en vinst för framtiden. Det handlar om ett samhälle med hög intellektuell och utbildningsmässig framgång. Ett samhälle som kan skapa en ökad förståelse för att bekämpa fördomar och intolerans samt en ökad förståelse för flerspråkighet (Benckert Wallin 2008: 7-8).

Barn bygger successivt upp ordförråd av ord som de använder i möten med andra människor. Vygotskij (1995) menar att all inläring sker i interaktion med andra. Han ser all inläring som en samarbetsprocess, *"Det barnet kan göra tillsammans med en vuxen idag kan det göra själv i morgon"*. All kunskapsutveckling utgår från barnets tidigare kunskaper och erfarenheter, vilket innebär att ny kunskap inte kan byggas på luft. Vygotskij (1995) talar om betydelsen av de sociala aktivisternas roll i utvecklingen, det är i aktiviteter där barnen tillsammans löser problem som inlärningsprocesser och kunskapsstrukturer blir synliga (Hultinger Wallentin 1996: 81).

Här finns paralleller till Hultinger och Wallentin (1996) som båda är verksamma vid institutionen för språkdidaktik, skriver i sin avhandling om det dialogiska rummet. Hon menar att kunskapen bygger på barnets egen språkliga produktion i både tal och skrift. Hon menar att en ständig dialog där barnens uppfattningar och tankar uttryckta i tal och skrift fungerar som utgångspunkt i ett aktivt lärande. Pedagogen ska stötta och hjälpa barnen med språket att förstå det nya (Hultinger Wallentin 1996:84).

Det finns ett flertal språkstimulerande situationer på förskolan. Att använda berättelser och olika sagor är en form för pedagogen. Lika viktigt är det att använda sig av musik, sång och ramsor som att använda skapande verksamhet där fokus är på att utveckla barns olika känslor. Att använda vardagssituationer som en del av språkutvecklande metoder kräver ett medvetet förhållningssätt hos pedagoger. Här är måltiden på förskolan ett sätt där det goda samtalet kan skapa flera dimensioner och utvecklandet av språk (Benckert Wallin 2008: 27-28).

Ann-Katrin Svensson (2010: 201) som är universitetslektor vid institutionen för pedagogik talar om att det är betydelsefullt för barn som är flerspråkiga att de får tala språken ofta, samt att lärare och föräldrar uppmuntrar barnet att tala modersmålet. Det är viktigt att barn behöver andra personer än sin familj att identifiera sig med eftersom just för att ett gott samspel och positiva känslor är en förutsättning för att flerspråkighet ska uppstå. Hon menar att det inte ska vara en kunskapsförmedling utan det ska ske naturligt i lekar och genom andra upplevelser.

En förutsättning för att barn ska utveckla språk i förskolan är att de bemöts så att *inflödet av språk* är rikligt. Att barnen på förskolan stimuleras på ett sådant sätt att de hela tiden bemöts av språk i alla situationer. Samt att barnen får ett rikt *utflöde av språket*, att förskolan ger barnen möjlighet att själva få möjlighet att uttrycka sig och använda språken vid alla tillfällen. En pedagog bör fokusera på språkets innehåll för att ta reda på om det är begripligt för barn, samt att inta en strategisk medvetenhet med fokus på språk som en metod för att kunna stötta i språkutvecklingen (Benckert Wallin 2008: 97-99).

Språk och identitet

Språk och identitet hör ihop (Ladberg 2000:124). I förskolan handlar det om att skapa en motivation och en trygghet för barnet när det är tal om flera språk samtidigt. När en tvåspråkig förskola använder och talar barnets modersmål innebär det för barnet att det känner sig mer hemma, för att det är här ”min egen skola ” och ”min egen värld” . Barnets modersmål har alltid en existentiell betydelse, det första språket är bara ”mitt” och det är jag. Det är även betydelsefullt kognitivt detta med tanke på att förskolan i sig kanske är helt ny för barnet och det är inte bekant som från ”mitt hem” eller ”min värld”. När pedagogen talar på ”mitt språk” behöver barnet inte lära sig två nya saker samtidigt, förskolan är ny men den känns ändå som ”min värld ” för att språket är fortfarande ”mitt” (Hyltenstam, 1996: 217). Gunilla Ladberg (2000: 129-130) som är doktor i pedagogik menar att när jag talar och använder mitt språk med andra i min omgivning kommunicerar jag samtidigt min tillhörighet, min identitet. Genom att prata visar jag vem jag hör ihop med. Vad som kan se ut som ett språkproblem kan lika gärna vara ett identitetsproblem. Språket är den enskilda människans personlighet. Att lämna sitt språk är delvis detsamma som att lämna och förneka sin egen kultur. Om språket inte accepteras i sin omgivning känner barnet samtidigt att kulturen inte är accepterad.

I boken *Språk, kultur och social identitet* talar Wellros (1998: 17-19) om att barnet socialiserar sig i olika grupper för att skapa en trygg tillvaro och för att känna ett logiskt samband i sin vardag. En lyckad socialisering innebär att man har tagit över normer, värderingar och olika handlingsmönster på ett sådant sätt att man inte märker att man blivit påverkad av sin egen omgivning. Det betyder att man själv inte kan se sin egen socialisationsprocess utan man har blivit så präglad av sin omgivning att man tror det är ens egen personliga uppfattning och inte samhällets normer.

Språket är en viktig del för barnet i socialisationsprocessen. Det är genom språket som människor kategoriserar oskrivna beteendenormer och värderingar. Det är på detta sätt som man skapar synliga och osynliga gränsdragningar på vad som är rätt och fel. Man kan kalla det för att språket är socialisationsprocessens hjälpmedel och referenspunkt till vilka oskrivna och skrivna regler och lagar som finns i samhället. Samtidigt påpekar Wellros (1998) att det kan vara traumatiskt för människor att befinna sig i en annan kultur än den man är van vid för då saknar man de referenspunkter och andra tolkningsinstrument till det underförstådda. Man kan alltså inte tolka vilken referensram som gäller för man har inte den själv och resultatet av det blir en kognitiv chock som kallas för kulturchock. Det innebär att den vanliga logiken inte stämmer överrens med det som jag är van vid, min egen värld rasar samman och jag får omvärdera mina egna värderingar (Wellros 1998: 44-45).

Internationell forskning inom flerspråkig undervisning talar om betydelsen av att barn får behålla sitt modersmål samtidigt som det svenska språket . Det ena är att *rädda barnet* och det andra är att *rädda språket*. Att ”rädda” barnet är en metod för att barnet senare i

framtiden ska kunna tillgodo göra sig och kunna klara en skolgång i svensk skola. Forskning visar att flerspråkiga barn utvecklar bäst sina två språk om de lär sig båda språken parallellt. Detta skapar möjligheter för barnet senare i livet att klara skolan utan problem. En tvåspråkig utbildning "räddar" barnets minoritets språk samtidigt som det ser till att språket överlever vilket kan vara svårt om det är svenskan som är det dominanta språket (Hyltenstam 1996: 213-214).

Barn som vistas i miljöer med flera språk lär sig också att använda flera språk samtidigt. Barnen växlar mellan olika språk beroende på vilken relation samt vilket syfte kommunikationen har i just den här situationen (Ladberg 2000: 105-106). Att växla mellan olika språk kallas kodväxling. Det innebär att barnet växlar mellan olika språk och blandar språken med varandra. Detta är ett tecken på barnets språkliga förmåga, med detta talar barnet om att det har lärt sig mer av språken. Det är vanligast med att blanda in olika substantiv och verb. Forskare menar att en anledning till kodväxling är att barnet vill medvetet associera till det andra språket för att skapa en mer flexibel bild av det som man vill förmedla (Håkansson 2003: 126-127).

Språkpedagogiska situationer kan delas upp i två områden, de som vuxna startar och de som barnet startar. Vygotskij (citerat i Eriksen Hagtvét 2006:47) menar att pedagogik handlar om att inkulturera barnet i kulturens förhållningssätt, normer och kunskaper. Det viktiga är att den pedagogiska verksamheten genom processen görs till barnets egna. Det är då viktigt att de internaliseras i barnet i en verksamhet som barnet är motiverat att vistas i. Utan motivation, uppmärksamhet och koncentration utökas inte zonen för närmaste utveckling. (Eriksen Hagtvét Del 1 2006 :47).

Flerspråkighet med dilemman

Internationella studier visar att det kan medföra negativa effekter när flera språk används samtidigt i undervisningssammanhang. Forskning har visat att det kan medföra att ett utav språken blir mer dominant än det andra och med detta kan det bli svårigheter att välja. Detta kan medföra att barn istället väljer att helt sluta att använda ett av språken. En annan undersökning inom det svenska utbildningssystemet menar att utländsk personal oftast har en sämre status jämfört med den svenska personalens utbildningsnivå. När ett arbetslag består av pedagoger från olika kulturer och olika språk kan det bli kulturkrockar och det kan uppstå problem när man ska "hävda sin egen kultur" (Hyltenstam 1996: 208-209, Munico 1983).

Hulltinger och Wallentin (1996: 190) talar om att när det finns skillnader mellan den kultur som skolan står för och den kultur barnen kommer ifrån blir skolan främmande för barnen. När barnens skolor har ett annat språk, andra miljöer och andra yrken än de som finns i deras omgivning, så kommer deras kulturella bakgrund att försvagas. Detta anser författarna vara en bidragande orsak till dåliga resultat på prov i skolan. Det visar sig vara en rätt tolkning, då barnen presterade likvärdigt som sina jämnåriga i landet när arbetssätt och innehåll ändrades i skolan. Undervisningen ändrades till den kulturella bakgrund och närmiljön lades även till grund för arbetet i skolan. Detta har också styrks i andra sammanhang. Forskaren Ingrid Pramling (1987) har visat att barn i förskolan har svårt att koppla ihop det som händer i förskolan med det som händer i samhället. Det måste tydliggöras och hon menar att sker med hjälp av barnens omgivning (Hulltinger, Wallentin 1996: 192).

Det flerspråkiga samhället

Författaren Erik Olsson (2005) skriver i rapporten *Etnicitetens gränser och mångfald* att Sverige är ett mångetniskt samhälle med människor från hela världen. Ett faktum för alla dessa människor är att det kan vara svårt att integreras in i den nya samhällsstrukturen (Olsson 2005: 8,11,28–29). Detta kan bero på att det svenska samhället är på väg att delas in i olika etniska områden och åtskillnader vad det gäller bostad, arbete och socialt. Social jämlikhet förstås oftare utifrån kulturell olikhet där begreppet kultur oftast sammankopplas med etnicitet och språk. Olsson (2005) menar att detta skapar ett samhälle som är indelat efter termer av sociala och kulturella likheter där människans etnicitet är avgörande.

I det flerspråkiga samhället har språket en speciell roll. Det är en roll som inte alltid går att definiera men den är betydelsefull. Wellros (1998) menar att *"Språket fungerar som en etnisk markör på två olika sätt. Det egna språket inte bara urskiljer utlänningar, utan framför allt identifierar människor med den egna språkgruppen"*. I det flerspråkiga samhället har språket en tillsynes gruppmarkör som har både inneslutande och en uteslutande funktion (Wellros 1998: 154-155). Den både underlättar en kommunikation samt den hjälper individen att tolka det underförstådda mellan raderna, det som man inte säger högt. Svensson (2010: 12) hävdar med likhet som Wellros (1998) att språket är i huvudsak en social funktion och genom vårt språk ger vi signaler till vår omgivning vilken grupp i samhället vi tillhör. Det inkluderar inte bara vilken etniskt grupp som vi tillhör utan även vilken socioekonomisk grupp vi representerar.

För att bryta det normativa begreppet att flerspråkighet är mindre värt, har det europeiska samarbetet aktivt och medvetet arbetat fram en plan för att ungdomar i Europa ska lära sig minst tre språk genom skola och utbildning. Detta bygger på att alla ungdomar i Sverige ska få möjlighet att lära sig Svenska och ytterligare två språk under skoltiden (Sundgren 2008: 301-303).

Metod

Följande metoder använder vi.

Urval

Vårt material består sammanlagt av tolv kvalitativa intervjuer, varav sex av dessa är med pedagoger och sex är med föräldrar. I materialet har vi pedagoger och föräldrar från två olika förskolor. Samtliga föräldrar och pedagoger har olika pseudonym namn för att de skall vara anonyma. Den ena förskolan finns i ett område med högre andel av barn med annan etnisk bakgrund än svensk som vi kallar för Tallens förskola. Den andra förskolan kallar vi för Björken. Vi tog kontakt med de olika förskolorna och frågade först pedagogerna om de var intresserade av att delta i vår studie. På samma sätt tog vi kontakt med föräldrarna. Majoriteten av både föräldrar och pedagoger blev positivt överraskade och ville gärna ställa upp på en intervju.

Etiska hänsyn

Innan vi började med att intervjua våra sex informanter på varje förskola upplystes de om de gällande forskningsetiska principerna. Det är viktigt att förstå betydelsen av att metoden samtalsintervju är mycket likt ett vanligt samtal, därför påpekade vi att detta är

en vetenskaplig undersökning där man har all rätt att avsluta intervjun när som helst, om personen inte vill fortsätta. Vi valde att utlova total anonymitet för intervjupersonerna. Vi menar att genom detta skulle de förstå undersökningens empiriska syfte utifrån ett vetenskapligt perspektiv (Esaïasson m.fl. 2009: 290).

Val av metod

Vi har valt att utföra kvalitativa samtalsintervjuundersökningar av respondentkaraktär eftersom vårt syfte är att undersöka (Esaïasson m.fl. 2009: 291) pedagogers och föräldrars uppfattningar om vikten av och anledningen till att man valt att arbeta i eller placera sina barn i en flerspråkig förskola. Esaïasson m.fl. (2009: 258) påpekar att utifrån ett forskningsperspektiv är det både tydligare och enklare att urskilja och finna mönster med metoden samtalsintervjuundersökning. Genom undersökningen vill vi få fram vad varje person tycker och tänker. Syftet med vår samtalsintervjuundersökning är att kartlägga människors uppfattningar om ämnet flerspråkighet i förskolan och på detta sätt kunna definiera olika kategorier inom ämnet, genom att jämföra förskolorna (Esaïasson m.fl. 2009: 259).

Vi är medvetna om att en och samma intervjuundersökning kan innehålla både informant- och respondent karaktär. Därför har vi grundligt tänkt igenom och diskuterat vår egen problemformulering och därmed kommit fram till vår benämning av intervju är, i detta fall just av respondent karaktär (Esaïasson m.fl.2009: 284).

Val av intervjupersoner

Vi valde att möta intervjupersonerna enskilt på deras arbetsplats. Staffan Stukat (2005: 40) som undervisar i forskningsmetodik menar att det är viktigt att välja en trygg och en ostörd miljö för den som man ska intervju. Därför valde vi medvetet informanternas arbetsplats där de förhoppningsvis känner att det är deras hemmaplan. Majoriteten av våra intervjupersoner, både föräldrar och pedagoger, är kvinnor mellan 25 och 45 år. En av våra respondenter är en manlig förälder. Förskolorna är utvalda på så sätt att de ligger i två skilda kommuner med olika invånarantal och social struktur. Vi valde noggrant förskolorna utifrån det perspektivet att båda skulle antingen vara två eller flerspråkiga. Verksamheten på den ena förskolan är flerspråkig, detta för att majoriteten av alla barn i detta område är flerspråkiga vilket är på grund av den etniskt sociokulturella miljön. Den andra förskolan profilerar sig som tvåspråkig, därför att här är språket en del av pedagogiken och ideologin.

Esaïasson m.fl. (2009: 291) påpekar betydelsen av att välja intervjupersoner som inte är redan kända. I detta avseende är det viktigt att minimera risken till att inte förlora en vetenskaplig distans till arbetet, just för att känner man personen som man skall intervju, är det lätt att tro sig redan veta vad respondenten skall svara och man glömmer av att fråga viktiga frågor (2009: 292). Därför valde vi intervjupersoner som var okända för oss. Tyvärr hade vi en del bortfall på grund av sjukdomar, därför valde vi slumpmässiga urval i några fall, både vad det gällde pedagoger och föräldrar. Utifrån Esaïassons (2009) påstående tolkar vi detta bortfall av intervjupersoner som en positiv inriktning i vår empiriska undersökning. Desto fler slumpmässigt valda personer som deltar i undersökningen desto större chans till ett urval av maximal variation. Detta kan även skapa större chans till intervjutillfällen där intervjupersonerna inte är subjektiva experter (Esaïasson m.fl. 2009: 291–292,297).

Tillvägagångssätt

Första steget i vår empiriska del av studien var att leta upp förskolor som profilerade sig två eller flerspråkiga i olika kommuner genom internet. Vi gjorde en snabb kartläggning över vilka förskolor som ville vara med och började med att kontakta samtliga. På samma sätt letade vi upp förskolor i de sociokulturella områdena där majoriteten antal barn har en annan etnisk bakgrund än svensk. Det var flera förskolor som ville vara med i studien, därför valde vi de förskolor som låg geografiskt och sociokulturellt långt ifrån varandra. Vi åkte ut till förskolorna och placerade ut våra informationslappar på anslagstavlorna. Utifrån detta bokade vi in ett tillfälle med vardera förskolan för att utföra intervjuerna. I samband med detta valde vi att placera oss konkret ute på verksamheten och möta upp både pedagoger och föräldrar ute på förskolorna (Esaiasson m.fl. 2009:301) Syftet med detta var att vi inte skulle vara helt okända inför intervjuerna, samt vi ville se vilka som var tillmötesgående och på det sättet var det lättare att boka in tillfällen då det passade för våra informanter.

I samband med intervjuerna valde vi att använda bandspelare så att vi kunde spela in intervjuerna och inte behöva tänka på att skriva samtidigt. Esaiasson (2009) som är professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet påpekar betydelsen av att direkt kunna skriva ner och sammanställa intervjuerna om man inte använder sig av en bandspelare (Esaiasson m.fl.2009,s.302). Vi valde bandspelare dels på grund av att vi visste att vi inte hade någon möjlighet att sammanställa intervjuerna direkt, samt på grund av att vi utförde intervjuerna enskilt. På detta sätt antar vi att vi kan spela igenom bandet fram och tillbaka för att lyssna flera gånger, vilket vi anser värdefullt i undersökningen. Detta är även en metod för oss att säkerställa reliabiliteten (Esaiasson m.fl. 2009:70) i undersökningen. I samband med att vi har spelat in och har dokumenterat intervjuerna på ett kassetband är det större chans att uppnå och säkerställa våra resultat, detta på grund av att vi inte behöver hantera slarviga anteckningar eller svårlästa protokoll.

Reflexiva och källkritiska aspekter

Esaiasson (2009) talar om validitet samt att det är den svåraste delen i en undersökning. Problemet är att i forskningen arbetar man både med operationellt och teoretiskt språk. På den operationella nivån genomförs undersökningarna och på den teoretiska nivån formuleras problemen och frågorna. Frågan blir då om vi undersöker det som den teoretiska nivån påstår, vilket innebär hur pålitlig är validiteten? Frågan är om vi mäter det vi påstår att vi mäter.

Vidare menar Esaiasson (2009) även att begrepp som validitet och reliabilitet tillsammans blir resultatvaliditet. Begreppsvaliditeten kan diskuteras så fort vi bestämt våra teoretiska begrepp och utformat våra operationella verktyg. Resultatvaliditeten går att utvärdera först när vi gjort vår undersökning, det vill säga hur vi mäter det vi påstår att vi mäter.

Vi har jämfört vår bakgrund med syftet och frågeställningarna, vilket innebär att vi tar upp det som är relevant för vårt resultat. När vi formulerat intervjufrågorna och analyserat vårt insamlade material har vi arbetat mot vår bakgrund och syftet. Vi har analyserat materialet med tanken på vad det tillförde undersökningen som vi inte tidigare tagit del av. Alltså sådant material vi inte kunnat komma fram till utan samtalsintervjuerna. Vi är också medvetna om att dessa svar inte kan betraktas som sanna eller falska (Esaiasson m.fl. 2009).

Esaiasson m.fl. (2009:289–290) menar att det är viktigt att nämna sin förförståelse vid sidan av litteraturgenomgången för att få en klar redogörelse inför bedömningen av intervjuernas värde. Förförståelsen syftar på arbetslivserfarenhet inom ämnet flerspråkiga barn både i grundskola samt förskola. Vi är medvetna om detta då det kan skapa en egen tolkning när vi granskar och sammanställer teorier och andra vetenskapliga texter.

Resultat

Under denna rubrik kommer vi att presentera svaren på intervjufrågorna. Först börjar vi med att redovisa pedagogernas svar för att sedan på samma sätt redovisa föräldrarnas svar på våra frågor. Respektive grupp består av tre pedagoger och tre föräldrar på varje förskola. Vi har olika pseudonymer på förskolorna så att de är anonyma i undersökningen. Därför kallar vi förskolorna för Tallen och Björken. På samma sätt har vi valt att presentera pedagogerna med pseudonymnamn. Däremot har vi valt att presentera föräldrarna som en gemensam grupp på grund av att de representerar en större grupp i förskolan. Vi är intresserade av de sammantagna resultaten från varje grupp, detta för att vi skall kunna se och avläsa ett gemensamt eller differentierat mönster på de olika förskolorna.

Pedagoger

Språk och modersmål

Här redovisas frågor om födelseland, anledning till att stanna i Sverige, användning av modersmål i förskolan samt vilket eller vilka språk som talas i hemmet.

Arbetslag Tallen

Pedagogerna Periza, Penny och Paula berättar att de är födda i ett annat land än Sverige. Detta medför att de alla tre har en annan etnicitet än svensk. Periza som kommer ifrån Iran berättar att hennes man flyttade först hit för att studera och att detta gjorde att hon även senare flyttade hit till Sverige. Penny berättar att hon träffade en svensk man som hon sedan gifte sig med, vilket gjorde att hon sedan också ansökte om svenskt medborgarskap och flyttade hit. Penny berättar att hon kommer ifrån Ungern. Paula berättar att hon kommer ifrån Bosnien men flyttade hit på grund av kriget. Detta bekräftar skolverket i sin forskningsrapport *Barndomens förändrade villkor* (2010: 19) där talar man om att Sveriges befolkning har förändrats och att samhället numera är ett mångkulturellt samhälle där många har sina rötter i andra länder runt om i världen.

”De svenska språkkunskaperna försvinner ofta hos barnet i de familjer som man inte pratar svenska...” Paula

Både Paula och Periza talar om att de har möjligheter att använda sitt eget modersmål i förskolan just för att det finns flera barn som inte har svenska som sitt första språk och kanske inte använder det svenska språket så ofta. Paula menar att detta gör att den svenska språkkunskapen försvinner ofta hos barnet i de familjer som man inte pratar svenska hemma. Hon fortsätter att berätta att hon anser att det är betydelsefullt att det finns en vuxen på förskolan, helst en pedagog som kan barnets modersmål för att förklara och stötta barnet i deras språkutveckling.

Periza har tre modersmål, detta gör att hon talar och använder fyra språk i sitt eget hem. Dessa språk är persiska, kurdiska, arabiska och svenska. Penny och hennes kollega Paula är tvåspråkiga de talar svenska/ungerska och bosniska/svenska.

Arbetslag Björken

Arbetslaget Björken som vi intervjuade är Pia, Polly och Phoebe. Alla tre pedagoger kommer från olika nationaliteter och är bosatta i Sverige av olika anledningar. Polly kom hit som flykting på grund av krig, Phoebe träffade sin man här i Sverige och Pia är född i Sverige men är gift med en man från en annan nationalitet.

Polly upplever att de har nytta av sitt modersmål om något barn talar bosniska, men att det inte går några barn som kommer därifrån på förskolan samt att förskolan är tvåspråkig då de talar svenska och engelska under dagarna. Men hon menar att för att ett barn ska förstå så kan det vara bra att tala modersmålet med barnet. Både Phoebe och Pia använder sig dagligen av sitt modersmål i arbetet, svenska respektive engelska.

Majoriteten av alla pedagoger på båda förskolor säger att antingen är de födda i ett annat land än Sverige eller så har de en nära anknytning till en annan kultur. Detta medför att de även har en annan nationalitet än svensk. Samtliga pedagoger har olika anledningar till varför de flyttade hit till Sverige, men de flesta kom hit som invandare någon gång under 1990-talet på grund av anhöriga som redan flyttat hit, kärlek eller studier. Alla pedagoger anser att det är bara positivt att de själva har en mångkulturell bakgrund för att det innebär att de lättare kan bemöta barnen oavsett vilken kultur de kommer ifrån.

Erfarenhet av flerspråkig förskola

Här redovisas frågor om erfarenhet i flerspråkig förskola samt varför de valt att arbeta på en flerspråkig förskola.

Arbetslag Tallen

”Pedagoger utanför tror att det här är ett svårbelastat område, men det är ju precis tvärtom...” Periza

Samtliga pedagoger har arbetat minst flera år i en verksamhet med flerspråkiga barn. Periza påpekar att det finns oftast en ”fel” attityd till att arbeta i den här miljön där majoriteten av alla barn är flerspråkiga. Pedagogen talar om att hon ofta får höra från andra som inte arbetar här att det måste vara ett ”svårbelastat område” med så många olika nationaliteter och kulturer. Men Periza säger att det är precis just tvärtom och att det är mycket svårare att arbeta med bara svenska barn. Penny säger att det är mycket berikande att arbeta i en flerspråkig förskola och det var därför hon valde att arbeta här, och att man lär sig mycket om andra kulturer. Hon fortsätter med att säga att antingen jobbar man här under en kort period i sitt liv eller så stannar man kvar här för alltid och fortsätter att arbeta här.

”Här får man respekt som pedagog...” Periza

Periza menar att här får man respekt som pedagog, för det får man inte på en förskola där alla barn bara pratar svenska, det var mycket svårare. Hon berättar att hon valde att arbeta på en flerspråkig förskola för att hon ska kunna använda sitt modersmål samtidigt menar

hon att hon förstår den här kulturen bättre just för att hon själv kommer ifrån en annan kultur.

Penny talar om att förr var det vanligt med svensk/polsk eller finsk/svensk förskola. Där pratade halva personalstyrkan svenska och halva pratade polska, men att sedan ändrades behovet i förskolorna och det var fler barn som kom från andra nationaliteter och de tvåspråkiga förskolorna försvann. Hon fortsätter att berätta om dagens samhälle som har ett annat språkbehov för det finns så många barn med olika språk, det är inte bara ett språk utan det är språk från hela världen. Penny förklarar att en anledning till att hon är kvar som förskollärare på den här förskolan är att från början var den tvåspråkig. Hon var då anställd som modersmåls lärare i polska och alla barn var då antingen polska eller svenska.

Arbetslag Björken

”Det är en viss stämning och kultur att arbeta här...” Phoebe

Arbetslaget Björken berättar att de alla arbetat olika länge med barn som är tvåspråkiga eller flerspråkiga, men att samtliga har minst arbetat några år inom detta område. Både Pia, Polly och Phoebe som vi intervjuat har olika utbildningar. Phoebe är barnskötare och har läst pedagogik på högskolan, Polly är dramalärare och Pia är förskolelärare.

När de berättade för oss varför de valt att arbeta på en flerspråkig förskola hade de olika tankar om det. Pia berättar att det bara blev så här och att hon inte tänker på att förskolan profilerar sig som tvåspråkig. Phoebe berättar att hon kommer ifrån Singapore, och där talar man olika språk, det gör att hon känner sig ”hemma” på den tvåspråkiga förskolan där det pratas svenska och engelska om vartannat. Det är en viss stämning en kultur som gör att hon valt att arbeta här. Ytterligare en förklaring till varför de valt detta arbetssätt är att Phoebe tycker att det är viktigt med språk, att alla lär sig flera språk och att barn får med sig det redan från förskoletiden. Hon är gift med en man med två modersmål och deras barn talar flera språk så hon kan se vikten av att de kan göra sig förstådda på fler språk än svenska.

Samtliga pedagoger på båda förskolor har en gemensam faktor till varför de arbetar i en flerspråkig förskola. Alla anser att det är mycket berikande och speciellt att möta barn och föräldrar från så många olika kulturer och att de själva lär sig nya uttryck och fraser från olika språk. Samtidigt påpekar pedagogerna att de inte alltid har möjlighet att använda sitt modersmål på förskolan, och att det inte är huvudanledningen till att de valt att arbeta där. Alla pedagoger menar att huvudanledningen är just känslan av att arbeta med olika kulturmöten.

Tankar kring flerspråkighet

Här redovisas frågor om tankar kring flerspråkighet, betydelsen av barnets bakgrund, speciella faktorer som inverkar på hur ett barn lär sig andra språk än modersmålet.

Arbetslag Tallen

”Ju fler språk du kan desto fler människor är du...” Penny

Paula menar att vi pedagoger lär oss hela tiden nya språk, nya fraser och nya uttryck genom vårt arbete. Penny däremot menar att hon inte lär sig nya språk men hon lär sig nya uttryck och andra kulturer som hon annars inte möter i en vanlig svensk förskola.

”Om du inte har de språkkunskaperna... Språket är nyckeln till allt...” Paula

Penny svarar att det är mycket viktigt att veta barnets bakgrund så att de kan förstå hur de ska bemöta just det här barnet, speciellt om det är så att barn inte har det svenska språket som sitt modersmål. För det kan ju betyda att barnet har svårigheter att följa med när vi har högläsning eller att barnet behöver stöd i sin språkutveckling just för att barnet bara pratar sitt modersmål och inte svenska. Hon menar på att barn som inte har svenska som sitt modersmål kan få svårigheter sedan att klara grundskolan, därför är det viktigt att barnen även lär sig svenska ordentligt. Detta påstående bekräftar Hyltenstam (1996: 141) som menar att goda svenskkunskaper är nyckeln till elevens skolframgång samt det är även bettydelsefullt för det enskilda barnets integrering i det svenska samhället

Penny fortsätter och berättar att detta kan vara nackdelen för barn att vistas i en miljö där man möter över nittionio språk. Hon säger att barn behöver ett nyanserat språk för att kunna uttala och lära sig orden korrekt. Detta bekräftar Håkansson (2003: 97) som menar att Sverige har idag barn och elever i skolan som har mer än hundra olika språk, och alla dessa språk kommer ifrån olika språkfamiljer med stora skillnader vad det gäller grammatik och uttal.

Penny förklarar att barn som får ett avancerat och nyanserat modersmål hemma, och där barnet även får ett avancerat språk i förskolan, har både större möjligheter och lättare att lära sig ett tredje språk. Dessa barn har även större möjligheter att klara grundskolan, för idag är det så att många barn som kommer från en flerspråkig miljö och de har oftast svårigheter i skolan.

”Att stärka barnens identitet är viktigast” Periza

Periza menar att det absolut viktigaste för alla barn är att de får behålla sitt modersmål och att vi som pedagoger uppmuntrar barnet till att använda det i alla situationer. Hon fortsätter att berätta att om barnet kan sitt modersmål bra kan det även lära sig svenska.

Både Periza, Penny och Paula menar att genom att de arbetar på en flerspråkig förskola lär de sig även andra språk. Alla säger att det finns få nackdelar med att arbeta på flerspråkig förskola och att det är bara bra för barnen. Paula säger att det är både berikande och positivt, för sig själv som människa och som pedagog. Hon menar att man lär sig så mycket om andra kulturer. Penny menar att många av deras föräldrar ser förskolan som en myndighet och att det därför ibland kan bli svårt när föräldrarna inte inser att de inte bara har rättigheter utan även skyldigheter. Hon menar att det gäller för dig som pedagog att kunna samspela med föräldrarna.

Periza menar att det finns en nackdel med flerspråkiga barn och det är när barnen inte förstår alla regler som gäller på förskolan, då gäller det att man kan förklara på många olika sätt så att barnen förstår. Hon säger att därför är det bra när man själv kan uttrycka sig på barnens modersmål.

Arbetslag Björken

”I dagens globala värld är det en självklarhet att barn ska kunna flera språk...” Pia

För att kunna bemöta barnet på det bästa sättet menar alla pedagogerna att det är viktigt att veta barnens bakgrund. Samtliga har samma åsikt vad det gäller föräldrakontakten. De säger att det är i kontakten med föräldrarna man kan få förståelse för barnens beteende just för att det kan skilja sig på olika sätt mellan olika kulturer. Phobe menar för att varje barn ska känna trygghet i förskolan och tillit till pedagogerna är det viktigt för personalen att veta barnets och familjens bakgrund. Hon berättar att det finns barn som äter med fingrarna, och att det fanns en anledning till det, men att de i samverkan med föräldrarna arbetar med att barnet ska äta med bestick på förskolan.

Polly anser att barn med annan kulturell bakgrund och med tvåspråkiga föräldrar lär sig språk lättare än andra barn, för barnet är uppväxt med två språk och är "tvungen" att lära sig för att förstå samt att kunna samtala med sin familj. Pia menar att i dagens globala värld är det en självklarhet att barn ska kunna flera språk, för att kunna möta arbetslivet på ett bra sätt. Samtliga pedagoger på Björkens förskola är överens om att det berikar deras egna språkkunskaper när de dagligen möter två språk. Pia berättar att hon lär sig minst ett nytt ord varje dag.

De flesta pedagoger på båda förskolorna är överens om att ju fler språk ett barn kan desto bättre är det för barnets framtid, och desto lättare kan barnet sedan lära sig annat både i skolan och i övrigt. Det finns en tveksamhet angående flerspråkighet från Tallens förskola. Där nämner Penny betydelsen av att barn lär sig svenska ordentligt för att dessa barn sedan ska klara av det svenska skolsystemet. Periza nämner att hon tror det är bra för hjärnan att kunna flera språk. Samtliga i arbetslag Björken anser att det är viktigt att ha en bra relation med föräldrarna för att kunna bemöta barnet på ett bra sätt. Pia menar att hon tror att det är lättare för barn med tvåspråkiga eller flerspråkiga föräldrar att lära sig flera språk. Samtidigt säger både Pia, Polly och Phoebe att de vidgar sitt eget språk av att arbeta i en tvåspråkig förskola.

Förhållningssätt till utbildning

Här redovisas frågor om förhållningssätt till läroplan och utbildning.

Arbetslag Tallen

Penny säger att vi arbetar redan så medvetet utifrån vad läroplanen förespråkar så för oss är det ingen nyhet med den nya läroplanen. Hon fortsätter att berätta att de redan arbetar mycket medvetet med språket och att det bara fortsätter för oss på den här förskolan. Penny fortsätter att berätta att det är bara naturorienterade ämnen och teknik som de behöver arbeta mer med.

Periza och Paula berättar att de absolut arbetar mycket medvetet med barnens språk just som läroplanen förespråkar.

Arbetslag Björken

"Ibland kan det vara praktiskt svårt att arbeta enligt läroplanen..." Pia

Det var delade meningar om hur de arbetade rent praktiskt mot vad det står i Läroplanens (Lpfö 98) mål. Pia menar att det ibland var svårt att genomföra rent praktiskt det som står i läroplanen, men att i det hela arbetade de efter läroplanen. Både Polly och Phoebe menar att de hela tiden arbetar efter läroplanen, men att de samtidigt arbetar med språket i alla situationer.

Den största utmaningen i det pedagogiska arbetet är att hantera konflikten mellan läroplanen, förväntningar hos föräldrar, kollegor och en själv samt att få tiden att räcka till. Bristen på tid är en stressande känsla hos pedagoger som gör att de alltid känner att de vill göra mer, men att tiden inte alltid finns. Det är viktigt att göra prioriteringar och val av de resurser man har i gruppen (Eriksen Hagtvét Del 2 2006).

Samtliga pedagoger menar att de arbetar efter vad läroplanen förespråkar och det viktigaste för dem är att språket är med hela tiden och att få in det i alla situationer under dagen vad gäller matematik, natur med mera.

Föräldrar

Nationalitet och språk

Här redovisas frågor om familjens nationalitet, språk samt anledning till varför de valt att arbeta eller stanna i Sverige.

Föräldrar förskola Tallen

Samtliga föräldrar kom från olika delar av världen. Dessa föräldrar representerar länder ifrån Tunisien, Bosnien och Turkiet. Alla föräldrar svarar att de pratar minst två språk hemma. En av föräldrarna representerade två nationaliteter, Iran och Bosnien. Den här familjen är flerspråkig för de har två modersmål som de pratar hemma. Den andra föräldern är tvåspråkig då de pratar både arabiska och hebreiska hemma. Den tredje föräldern berättar att de pratar både arabiska och franska hemma.

En utav föräldrarna talar om att de arbetade och bodde ett tag i Tyskland innan de kom hit, men att det var bättre här i Sverige, därför är de kvar här. Den andra föräldern menar att hon hörde talas om Sverige genom sin mans föräldrar som först flyttade hit och tyckte att det var ett bra land att bo och leva i. Den tredje föräldern talar om att hon flyttade hit på grund av att hennes man valde att studera här i Sverige.

Föräldrar förskola Björken

Föräldrarna som vi intervjuat på Björkens förskola har svensk nationalitet, men någon hade bott i USA. Det fanns däremot fler nationaliteter i deras familj, där någon vars man var från Grekland en annan var från Canada och ytterligare en var från Irland. Alla föräldrar svarar att de talar minst två språk hemma i familjen.

En förälder berättade att de bott i USA när barnen var små, men tyckte det var mycket droger och vapen där, därför valde de att bosätta sig i Sverige. De andra hade träffat sina män i Sverige för de arbetade på svenska företag såsom Eriksson, männen är inte etnisk svenska men arbete och familjeförhållanden gör att de valt att stanna i Sverige.

Samtliga föräldrar talar om att de flyttade hit till Sverige på grund av olika anledningar. En anledning kan vara kärlek, jobb, eller annan anhörig som först flyttade hit.

Föräldrar vi har intervjuat är alla svenska men har någon anknytning till annan kultur än Sverige. Valet av vilket land de bosatte sig i skiljer sig åt men flera av föräldrarna säger att Sverige är ett bra land för barn att växa upp i, sen är det arbete som styr val av land att leva i.

Val av förskola

Här redovisas frågor om varför de valt en flerspråkig förskola.

Föräldrar förskola Tallen

En förälder säger att hon valde den här förskolan för att hennes barn ska kunna träffa andra barn som kommer från samma land som hennes egna. Hon menar att det är viktigt för hennes barn att träffa andra barn från samma kultur och som pratar samma språk. Hon fortsätter att berätta att hon är mycket nöjd med den här förskolan.

De andra föräldrarna säger att de bara trivs här och att det bara blev så här för att vi hade våra äldre barn här. Båda menar att den här förskolan var den som låg närmast från deras bostad och att de kände andra familjer som hade sina barn här därför blev det naturligt att placera sina egna barn här.

Föräldrar förskola Björken

Valet av förskola gjorde föräldrarna efter att de tycker att det är viktigt att barnen behåller sitt engelska språk. En förälder berättar att de bott i USA, att deras barn är uppväxta under sina första år med engelska som modersmål. Därför var det naturligt för dem att söka sig till en tvåspråkig förskola, dels att underhålla engelskan och för att komma in i det svenska språket.

Det är flera som pratar både svenska och engelska hemma, så de tycker att det är naturligt att göra det också i förskolan. En annan förälder berättade att det var rena turen när de flyttade hit, de såg en annons i tidningen om förskolan och kände att det var något för dem.

En förälder kan inte tänka sig att placera sitt barn på en icke flerspråkig förskola efter de börjat här, deras yngre barn ska också det gå på denna förskola. De andra föräldrarna kan tänka sig att gå på en icke flerspråkig förskola, om det inte finns någon tvåspråkig på nära håll, det är inte värt att köra hur långt som helst det måste fungera runt om också med arbeten och tider som ska passas.

Författaren Gunilla Ladberg (2006: 141) menar att de barn som inte vill tala det språk föräldrarna önskar kan skapa problem därför att om barnet inte hör någon annan prata samma språk, barnet känner sig då annorlunda och utanför. För dessa barn är det extra viktigt att vara tillsammans med andra flerspråkiga barn för att stärka sin identitet och självkänsla.

Samtliga föräldrar menar att de är mycket nöjda med den här förskoleformen. En förälder menar att förskoleformen som flerspråkig inte spelar så stor roll, men att hon tycker att det är bra att alla barn får lära sig mer än ett språk. Föräldrar på både Tallens och Björkens förskola menar att det är viktigt att barnen kan flera språk så att de kan samtala med alla i familjen.

Språk och modersmål

Här redovisas frågor om vilket eller vilka språk som talas hemma, betydelsen av barnets modersmål, samt fördelar och nackdelar med att lära sig flera språk.

Föräldrar Tallen

En förälder säger att barnet själv sedan ska få bestämma när det är äldre om de vill behålla sitt modersmål eller inte, men hon säger att nu är det viktigt för barnet att få det stöd som finns i förskolan för att få behålla sitt modersmål så länge som det bara går. De andra två föräldrarna säger att det är viktigt att deras barn får behålla sitt modersmål just för att kunna prata med andra släkt och vänner som fortfarande bor och lever i deras hemland.

En förälder säger att det är bara fördelar med att lära sig nya språk, speciellt engelska för det har man nytta av i sina fortsatta studier. Hon fortsätter att berätta att det bara är en fördel för barn att lära sig nya språk men att tyvärr hennes barn inte kan få någon hemspråksundervisning då det inte finns på den förskola de går.

Föräldrar Björken

En av föräldrarna berättar att de talar tre språk hemma och det är svenska, engelska och grekiska. Samtidigt berättar hon att ett av hennes barn inte vill tala pappans språk som är grekiska, men att barnet förstår språket. Hon är inte orolig för talet och hon säger att det kommer så småningom, hennes man sitter på kvällarna och tränar grekiska med det andra barnet. Samtliga föräldrar säger att det är viktigt att deras barn kan prata med båda sina föräldrars modersmål. För att när familjerna besöker släkt och vänner i de andra länderna, då är det roligare för dem när de kan kommunicera med tillexempel farmor eller mormor.

Föräldrarna ser bara fördelar med att deras barn lär sig ett nytt språk, för det gynnar dem att klara sig i samhället som blir mer och mer globaliserat. En förälder sa att en nackdel när barn kan många språk, är att hon och hennes man inte kan prata om hemligheter, barnen förstår allt de säger.

Det finns en allmän uppfattning hos samtliga föräldrar att det är bra för barn att lära sig så många språk som möjligt. Samt att det är viktigt för barnen att få undervisning i sitt modersmål för att kunna kommunicera med släkt och anhöriga som fortfarande bor utomlands.

Analytisk diskussion

Vårt syfte med denna undersökning är att få kunskap om varför föräldrar väljer att placera sina barn på en två eller flerspråkig förskola, samt varför pedagoger väljer att arbeta på dessa förskolor. Under detta avsnitt kommer vi att knyta ihop vårt syfte med resultatet, för att efter det granska forskningen som svar på våra frågeställningar. Vi analyserar pedagogernas svar tillsammans med föräldrarnas för att kunna avläsa ett gemensamt eller differentierat mönster. Till sist avslutar vi vårt arbete med en sammanfattning av undersökningen.

Språk, nationalitet och modersmål

Majoriteten av alla pedagoger vi intervjuat har annan etnicitet än Svensk. Detta innebär att flertalet av pedagogerna på båda förskolor är två eller flerspråkiga. Alla har en gemensam aspekt till varför de immigrerat till Sverige och det är pga. olika familjeförhållanden som kärlek, studier, politiska eller ekonomiska missförhållanden i

deras hemland. Detta stämmer väl överens med vad skolverket (2010) talar om där man nämner att globaliseringens effekt påverkar den mångkulturella arbetsmarknaden.

På förskolan Tallen talar barnen mer än tio olika språk på avdelningen samt här använder pedagogerna ibland sitt modersmål med barnen för att alla barnen skall förstå och kunna kommunicera i den dagliga verksamheten. Pedagogerna upplever det positivt då detta gör att barnen känner sig trygga eftersom de inte alltid förstår svenska språket så bra. Det finns en uppfattning på Tallens förskola som säger att barnen inte skall tala och använda sitt modersmål i förskolan för att det kan vara en risk att det svenska språket försvinner, detta med tanke på att barnen bara talar svenska i förskolan och aldrig i hemmet. Håkansson (2003:11) nämner att samhällets syn på enspråkighet som norm har ändrats. Vi undrar om den normen har förändrats? Vi påstår att verkligheten visar något helt annat.

I ovanstående situation är inte pedagoger eniga huruvida barns två och flerspråkighet ska uppmuntras. Forskning inom detta område talar för att en person som är flerspråkig kan växla mellan de olika språken när det behövs. Samtidigt visar det sig att flerspråkiga personer har olika färdigheter i de olika språken just för att de använder språken i olika sammanhang och att man därför har olika kompetenser i de olika språken. Därför är det naturligt att en flerspråkig person inte motsvarar en enspråkigs kompetens i språket. Här kan vi se betydelsen av att vi kan jämföra en flerspråkig person och dess språkliga kompetens med andra flerspråkiga och inte med enspråkiga (Håkansson 2003:19).

Björken som är en tvåspråkig svensk och engelsk förskola använder flera av pedagogerna sitt modersmål i verksamheten. Det finns dock pedagoger på Björkens förskola som inte använder sitt modersmål i verksamheten. Björkens pedagoger menar att det är en trygghet både för barn och för föräldrar att det finns en tillgång till så många fler språk än bara engelska och svenska i förskolan, speciellt när det finns familjer som inte behärskar engelska eller svenska språket lika bra som modersmålet.

Av de föräldrar som vi intervjuat på Tallens förskola har alla olika nationaliteter, ingen är etniskt svensk. De representerar nationaliteter från hela världen samt de använder och talar minst två eller tre språk hemma därför att flera föräldrar har två modersmål. Några föräldrar som vi intervjuat från Björkens förskola har svensk nationalitet, medan de resterande har andra nationaliteter från hela världen.

Skillnaden mellan de båda förskolorna är att på Tallens förskola (av de vi intervjuat) har alla föräldrar en annan etnisk bakgrund än svensk, medan på Björkens förskola är majoriteten av de föräldrar etniskt svenska, men där har oftast mamman eller pappan en annan etnisk bakgrund än svensk. Gemensamt för Tallens och Björkens förskola är att samtliga barn är två eller flerspråkiga. Samt att några av föräldrarna har bott och arbetat i andra länder innan de flyttade hit till Sverige.

Samtliga föräldrar på Tallens förskola menar att det är viktigt för barnen att behålla och fortsätta att använda sitt modersmål samt att flera nämner att de även önskar ett större stöd från modersmålsundervisningen. Här ser vi att språket inte bara symboliserar att kunna tala och görs sig förstådd utan det handlar om att kunna upprätthålla sin identitet. Vikten av att barn talar sitt modersmål ofta och att de uppmuntras i att göra det av både pedagoger och föräldrar är grunden för att flerspråkighet ska uppstå enligt författaren Svensson (2010: 201).

Tankar kring flerspråkighet

Vi kan se att det råder en delad uppfattning i praktiken huruvida barns flerspråkighet ska utvecklas. Det finns en uppfattning på Tallens förskola som säger att det inte är tillåtet att lära sig två språk samtidigt om barnet inte klarar båda språken perfekt. Här finns det en oklarhet hur man bäst behåller barns modersmål för att samtidigt behålla svenska språket. Här råder det en delad uppfattning i praktiken huruvida barns språk ska utvecklas. Skolverket (2010) menar att förskolan bör arbeta med både modersmål och det svenska språket samtidigt för att lära sig båda språken.

Kenneth Hyltenstam (1996: 30,192) som är verksam vid centrum för tvåspråkighet hävdar betydelsen av att träna aktivt både svenska och modersmålet samtidigt. För att kunna stärka ett barns etniska identitet behövs det två faktorer. Den ena är jämlikhet i fråga om livskvalitet, dvs. betydelsen av att invandrarbarn har kontakt med och har möjlighet att förvalta sitt ursprung, både vad det gäller sin kultur och behärskning av sitt ursprungliga språk. Samt betydelsen av att invandrare får en kulturell valfrihet vad det gäller den svenska kulturen. Enligt Hyltenstams (1996) resonemang kan vi förstå varför pedagoger och föräldrar väljer den förskola som talar det modersmål man själv talar, för att det bejaktar och påverkar den egna identitetsutvecklingen och det blir en del av sin egen livskvalitet. Utifrån Hyltenstams teori och vårt resultat kan vi svara på vår första fråga i inledningen. Svaret är att den svenska förskolan inte alltid möter flerspråkiga barn, pedagoger och föräldrar på bästa sätt.

Låt oss därför granska Vygotskij som menar att språket är tänkandets verktyg (Partanen 2007: 35). Han menar att människans språk är tänkandets sociala verktyg. Språket byggs upp i den sociala dimensionen som vi skapar sinsemellan varandra. Detta samspel förhåller sig på olika nivåer mellan barnet och föräldern, mellan individen och samhället. Barns tänkande är därför inte bara individuellt utan främst en spegelbild av den kultur och det samhälle som man lever och vistas i. Vi menar att förskolans verksamhet bygger på det kollektiva och sociokulturella lärandet. Ett mål för verksamheten är att barn och pedagoger upptäcker och lär tillsammans. Ett ord (Partanen 2007: 42), en mening eller ett språk ingår alltid i ett socialt sammanhang. Det betyder att ett språk alltid föregås av en oändlighet av olika associationer med direkt koppling till den kulturella värld som barnet lever i. Enligt Vygotskijs sociokulturella teori är det därför naturligt att språket som ett barn talar inte bara är en kommunikation med olika ord, utan det är även ett samspel, ett förhållande mellan den inre mentala som den yttre konkreta värld vi alla lever i.

Samtliga pedagoger på båda förskolorna anser att det är mycket viktigt att veta och att känna till barnets bakgrund, för att kunna stötta och vidare utveckla det enskilda barnet i både modersmål och det nya språket. Pedagogerna påpekar betydelsen av att barn ska känna sig trygga och kunna utvecklas i förskolan och det kan bara ske om du som pedagog vet och känner till barnets specifika bakgrund och det får en pedagog genom en bra föräldrakontakt. En bra grund för samarbetet med föräldrar som kommer från olika kulturer är att ha kunskap och förståelse för deras kultur. Det är viktigt att pedagoger försöker lära sig om barnets hemkultur och bakgrund detta medför att vi lättare kan förstå föräldrar och barn deras beteende och attityder. Vi har våra flesta värderingar inbakade i kulturen, till exempel i Sverige ska man vara smal det är inte bra att vara tjock, i ett annat land tyder det på att ha gott ställt när man är tjock. Att skaffa sig kulturkompetens innebär samtidigt att du får livskompetens, livet berikas och nyfikenheten ökar (Ellneby 2007: 40). Vikten av att använda den interkulturella pedagogiken har även betonats av

myndigheten för skolutveckling (2004). Där poängteras att man skall visa intresse och ta tillvara på barns olika språk och kultur i verksamheten.

På Björkens förskola finns det en uppfattning om att desto fler språk barn lär sig desto lättare blir det för barn att klara sig i dagens samhälle som blir mer internationaliserat. Samt att desto fler språk ett barn kan behärska, speciellt engelskan, desto större utbildningsmöjligheter skapas det för barnet i framtiden. Här nämner både pedagoger och föräldrar betydelsen av en språkinläring utifrån ett neurofysiologiskt perspektiv. Det finns en medvetenhet som kopplar till språk utifrån ett vetenskapligt perspektiv. Maltén (2002: 24-25) menar att barn som använder flera språk utvecklar en kapacitet i hjärnan som skapar bättre utvecklingsmöjligheter för ett flexibelt lärande.

Utifrån denna föreställning kan vi jämföra och se likheter med Malténs (2002:24–25) teorier och hans uppfattning om människans språkinläring. Författaren talar om ett hjärnbaserat lärande. Det innebär att olika utmaningar, som i detta fall är språkinläring, för hjärnan medför att hjärnans kapacitet formar sig och kan ändra sig allteftersom olika behov, krav och nya aktiviteter tillkommer. Han menar att flerspråkiga människor använder hjärnans kapacitet på ett mer flexibelt sätt än vad enspråkiga har möjlighet till.

Det är en markant skillnad mellan pedagoger från Tallens och Björkens förskola vad det gäller för barn att vistas i en flerspråkig miljö. Tallens pedagoger menar att det inte alltid är positivt för barn att vistas i en flerspråkig miljö. Det finns ett skeptiskt förhållningssätt till flerspråkighet då man anser att det kan bli för många språk för det enskilda barnet och att barnet då inte får något av alla språken till hundra procent. Det blir för många språk som barnet lär sig till hälften och därmed lär sig barnet aldrig något språk riktigt bra. En pedagog nämner just betydelsen av att inte bryta och ha fel uttal i svenska språket. Just för att det är viktigt för barnen att tala perfekt svenska för att kunna komma in i det svenska samhället och bli accepterade. Hur mycket betyder det att kunna tala korrekt svenska för att integreras i samhället?

Håkansson (2003:11–12) påpekar att vi idag har ändrat syn på enspråkighet, det är idag vanligt med flerspråkiga barn i vårt samhälle. Vad är det då som gör att föräldrar och pedagoger väljer förskolor som arbetar med interkulturell pedagogik? Vem är det som ändrat syn på vårt mångkulturella samhälle, har det inte landat i alla förskolor måste vi dela upp ”vi och dem”? Sundgren (2008) talar också om att vårt land är enspråkigt. Det betyder att bo i en enspråkig värld då är det avvikande att vara flerspråkig, och för att det ska accepteras måste du kunna tala språken perfekt. Hur ska man kunna tala språken perfekt om det inte lyfts dagligen hos barnen, det vill säga både i hemmet och i förskolan. Därför anser vi att det är en skyldighet för varje förskola att utgå ifrån barnets bakgrund, just för att stärka dennes identitet och utvecklandet av sitt språk. Enligt Lahdenperä (2004) kan detta sedan leda till att barnen kan få problem att nå målen i skolan om man inte arbetar utifrån en interkulturell pedagogik, både i förskolan som i skolan.

Diskussioner om hur invandrarbarn bäst lär sig det svenska språket och integreras i vårt svenska samhälle har ändrats med tiden. Under en period skulle de lära sig svenska som svenska barn lär sig det. Detta motsäger vad Chomsky (Arnberg 1991) talar om, hans teori är att barn från födseln är förprogrammerade till språkinläring. Hans teori handlar om att all språkinläring hos barn är onödig för att barn lär sig språk på samma sätt som de lär sig att gå. Detta visade sig att det inte fungerade utan man valde att införa hemspråksundervisning, vilket innebar att språket skulle baseras på barnets hemspråk. Idag talar man om att det är båda språken som jämsides skall läras in under lek och

interaktion (Hyltenstam 1996). Barn har rätt till hemspråksundervisning, vilket en del föräldrar vi talat med önskar. Finns det inte flerspråkiga pedagoger på förskolan är det extra viktigt för barnet att känna samhörighet när det får hemspråksundervisning.

Val av förskola

Frågan som vi ställer oss är varför väljer pedagoger att arbeta på en flerspråkig förskola? Majoriteten av alla pedagoger på båda förskolorna har under sin yrkesverksamma tid arbetat på samma förskola, eller inom samma förskoleverksamhet under en längre period eller under flera år. Vi upplever en attityd bland pedagogerna på båda förskolor som säger att antingen väljer man att arbeta i en mångkulturell och flerspråkig förskola, eller så anser man att det är en alldeles för krävande arbetssituation, då väljer man att arbeta i enspråkig miljö som är mer homogen. Flertalet pedagoger på båda förskolor upplever att de inte tänker att de arbetar i en flerspråkig miljö, utan för dem är det en naturlig miljö som är verklighet för dem även i vardagen när de inte arbetar. Det är tydligt att i den här miljön kan flera pedagoger känna att deras egen identitet blir bekräftad och accepterad.

Utifrån ett samhällsperspektiv och genom våra intervjuer kan vi förstå att samhället har delas in olika etniska linjer och gränsdragningar. Olsson (2005: 28-29) menar att det svenska samhället håller på att delas in i olika områden där etnicitet och kulturell tillhörighet är avgörande för var man bor. Vår studie visar att flertalet föräldrar från Tallens förskola medvetet valt att bosätta sig och att placera sina barn i det område där det finns en högre andel av befolkningen som inte är etniskt svenska. Är detta en parallell till Hyltenstam (1996) som hävdar betydelsen av den kulturella valfriheten till den svenska kulturen? Det är med tanke på att vår studie visar att flertalet föräldrar väljer att bo och placera sina barn på den flerspråkiga förskolan sig just för att där finns deras trygghet i och kultur tillsammans med alla andra som bor i samma område.

Lahdenperä (2004:15–16) talar om en interkulturell pedagogik som en process, en ömsesidighet där man sätter värde på varandras kulturmöten. Det handlar om att man kan leva och arbeta med andra människor i ett mångkulturellt samhälle utifrån ett demokratiskt perspektiv där man respekterar andra minoriteters behov och livsvärden. För att kunna inta ett interkulturellt synsätt krävs det att du som människa först kan förstå bakgrunden till dina egna normer och värderingar hur de har skapats. På så sätt kan du först förstå hur fördomar, diskriminering och sociala relationer påverkar vårt sätt att agera (Lahdenperä 2004: 15). Utifrån Lahdenperäs (2004) avhandling ser vi en koppling till vår forskning. Det handlar om en ömsesidig respekt som fortfarande saknas (säkert inte på alla förskolor) inte bara hos den enskilda pedagogen, utan i den vanliga förskolan där enspråkighet fortfarande är en norm.

Vi menar att det handlar om hur man som pedagog arbetar med det interkulturella lärandet. Det innebär att man vill arbeta med barn och människor som representerar ett mångfaldsperspektiv såsom flerkulturell, multietnisk och flerspråkig (Lahdenperä 2004). Vår empiriska undersökning visar ett behov ett interkulturellt bemötande i förskolan.

På Tallens och Björkens förskola menar flertalet av pedagogerna att de medvetet valt att arbeta i en flerspråkig miljö, därför att det är berikande och stimulerande för den enskilde personen. Samtidigt nämner de att det är extra givande att vara pedagog och undervisa barn i en mångkulturell miljö, just för att man lär både barnen och även sig själv hur det är att leva på andra sätt än det som man själv är van vid. Sedan lär man sig även språk och andra traditioner från hela världen. Vi menar att det här förhållningssättet matchar

Lorentz (2009: 46-48) mångkulturella lärandemiljöer som handlar om tolerans, jämställdhet och acceptans människor emellan. Olika lärandemiljöer där människan får en förståelse från ett statiskt samhälle till en mer öppen och flexibel bild av det moderna samhälle som fokuserar på möjligheter istället för hinder.

En kommentar från Tallens förskola är att en pedagog inte fick lika mycket respekt när hon arbetade på en vanlig svenskt homogen förskola och att det var därför som hon bytte tillbaka till den flerspråkiga miljön. Varför fick den pedagogen inte respekt? Är ordet "respekt" i detta sammanhang ett begrepp som står för ett sätt att inte bli bemött utifrån ett interkulturellt synsätt? Att arbeta i en miljö som utgår från att normen är enspråkig och att min kultur är "högre upp" och bättre än "din". Det är inte ett bemötande där man arbetar efter tolerans, jämlikhet och där man respekterar varandras olikheter. Finns det ett samband med att pedagogen är flerspråkig och därmed inte uttalar ord och stavelser på samma sätt som etniskt svenska? På den vanliga förskolan var alla barn etniskt svenska och alla talade svenska. I detta fall saknades den flerspråkiga respekten och därmed den interkulturella pedagogik som enligt läroplanen (Lpfö 98) och utbildningsdepartementet skall följas.

Detta här resulterar i att vi har samma frågor som Lorentz (2009: 21-22). Återspeglar förskolan och skolan dagens mångkulturella verklighet? Har pedagoger den kompetens som dagens samhälle kräver utifrån perspektivet en internationaliserad och globaliserad värld? Verkligheten är den som vi nämner i inledningen att Sverige numera är ett internationaliserat samhälle som kräver att förskolorna arbetar utifrån ett mångfaldsperspektiv. Vi tolkar det som att mångfaldsperspektivet är mer vanligt på de förskolor som antingen finns i de sociokulturella områden där flertalet av invånarna har en annan etnicitet än svensk samt där förskolan har en pedagogik som inriktar sig på flerspråkighet.

Skolverket (2010: 19-20) menar att i ett mångkulturellt samhälle är skolan och förskolan en av de mest betydelsefulla arenorna för barn och ungdomar att träffa andra människor från andra kulturer. Det här är en plats där man kan motverka fördomsfulla attityder och skapa verktyg för barn och ungdomar så att de kan leva i mångfalden. En förutsättning för att det skall ske är att man arbetar efter ett interkulturellt synsätt. Vi anser att det handlar även om en pedagogik ett didaktiskt tänk som präglas av jämlikhet, dialog och samspel med en öppenhet mot pluralism och flerspråkighet.

Majoriteten av föräldrarna från Tallens förskola valde den här förskolan, just för att barnen skulle få möjlighet att umgås med andra barn som kommer från samma kultur och som talar samma språk. De menar att det är viktigt att inte bara prata sina språk i hemmet utan att barnen behöver praktisera alla sina språk även i förskolan.

En gemensam faktor mellan de båda förskolorna är att majoriteten av föräldrarna har gjort ett medvetet val att placera sina barn i en flerspråkig och mångkulturell verksamhet. Det finns någon förälder på båda förskolorna som rent slumpmässigt placerade sina barn där men idag säger de alla att de är mycket nöjda med valet och skulle göra samma val igen om behovet skulle uppstå.

Vi hade fördomar om att det bara kan vara ett medvetet val av föräldrar att placera sitt barn på den förskola som har en tydlig tvåspråkighet som didaktik. Resultat visar att även på den flerspråkiga förskolan är det ett medvetet val av föräldrarna. Föräldrar vet, och de har hört genom bekanta, att här finns det barn som pratar sitt modersmål och därför vill

jag placera mitt barn här. Därför är det oftast ett medvetet val hos föräldrarna på båda förskolor. Vårt resultat visar att språk och identitet inte går att särskilja. Det är den enskilda människans identitet och det är grunden för att barns fortsatta utveckling. En annan vinkling utifrån perspektivet språk och identitet är att Tallens förskola finns i det sociokulturella område där flertalet invånare har en annan etnisk bakgrund än svensk. Pedagoger som själva har en annan etnisk bakgrund än svensk väljer att arbeta här, just för att här känner de sig som hemma. Vi fick samma svar från pedagoger på Björkens förskola, här är allt så annorlunda för att här kan man vara sig själv, det är precis som hemma. Med detta förstår vi att människans identitet ligger djupt i varje människa och det kanske inte är så konstigt att barn och ungdomar med andra kulturella bakgrunder har svårt att integrera i det svenska samhället. Frågan som vi ställer oss är om det svenska samhället har kompetens att ta emot barn i den vanliga förskolan? Här finns ett tank som har en direkt koppling till Wellros (1998:161) hon talar om hur vi människor kategoriserar varandra beroende av t.ex. språk och kulturell tillhörighet. Hon kallar det för "vi och dom", detta innebär att flerspråkiga förskolor bejakar individers kulturella identitet som gör att barnens sociala identitet stärks via språk.

Den enda väsentliga skillnaden mellan de båda förskolorna som vi trodde var förutsedd, orubbad och säkrad, den finns inte. Det visade sig att vi hade fel. Vår forskning visar att det handlar om så mycket mer än bara om flerspråkiga förskolor där barn lär sig flera språk. Här är det inte fokus på att lära sig ett språk eller flera. Det handlar om ett helhetsperspektiv där barn, pedagoger och föräldrar får ett bemötande som stärker den enskilda individen där deras identitet och självkänsla stöttas och stärks. Samtliga föräldrar på båda förskolor har medvetet valt den flerspråkiga miljön. Vi menar att föräldrar på detta sätt har valt att fokusera positivt på begreppet tvåspråkig eller flerspråkig identitet. Leonore Arnberg (2004: 30) som är språkforskare påvisar i sin undersökning att äldre barn ofta har svårigheter att klara sin dubbla identitet och känner sig därför tvingade att välja ett språk och en identitet. Han menar att om föräldrar från början visar en positiv attityd till flerspråkighet är risken mindre att barnen måste välja ett språk.

Vår undersökning har en direkt koppling till Wellros (1998: 17, 19, 27) som hävdar att människans språk fungerar som ett instrument till att bevara ens samhälleliga normer och värderingar. Språket blir till människans identitet och vad som blir rätt och fel. Man ser sina egna normer och värderingar som helt rätt. Detta gör att vi upprätthåller en socialisation med de människor som vi känner en samhörighet med och med de grupper i samhället som har samma normsystem som mig själv.

Förhållningssätt till utbildning

Samtliga pedagoger på Tallens förskola menar att de arbetar medvetet utifrån vad läroplanen förespråkar. De anser att pedagogerna behöver mer utbildning i nya ämnen som teknik och naturkunskap. Däremot på Björkens förskola finns det en uppfattning om att det ibland kan vara svårt att arbeta efter läroplanen av praktiska anledningar. Majoriteten av pedagogerna här anser dock att de hela tiden arbetar efter läroplanen och att det är fokus på barns språkutveckling just för att det är en tvåspråkig förskola. Enligt läroplanen (Lpfö 98 7) står det att förskolan skall lägga stor vikt vid att stimulera barns språkutveckling. Förskolan ska även medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.

Sammanfattning

Genom våra intervjuer med föräldrar och pedagoger har vi fått insikt i hur de tänker och arbetar runt flerspråkighet. Hur ska man på bästa sätt integrera flerspråkiga barn? Vi vill med vårt arbete understryka vikten av att vara medveten om andras kulturer och inte minst att ha en förståelse för varje enskild individ.

Syftet med vår studie var att försöka hitta ett resultat utifrån våra två frågeställningar: Varför väljer pedagoger och föräldrar en flerspråkig förskola?

Undersökningen tog en helt annan riktning än vad vi hade tänkt oss att den skulle handla om. Vi hade redan bestämt oss för ett resultat innan vi ens hade börjat med uppsatsen. Vi trodde att undersökningen skulle leda oss till hur barn lär sig flera språk och varför. Enligt Stukat (2005: 142-143) är det viktigt att vi är självkritiska för att öka förtroendet för vårt resultat. Peter Stray Jorgensen och Lotte Rienecker (2008: 54) som båda har undervisat studerande i uppsatsskrivning inom högre utbildning påpekar även att det är viktigt att uppsatsen är fokuserad. Därför frågar vi oss själva varför vi redan hade bestämt oss för ett resultat redan innan vi påbörjat undersökningen? Nästa följdfråga är om vi skulle undersökt och fokuserat på ett annat sätt om vi hade tänkt annorlunda från början? Men med facit i handen anser vi att vi lärt oss så mycket mer än vad vi någonsin trodde. Vi har lärt oss vikten av varför det är så viktigt för barn att få behålla sitt modersmål och sin kulturella bakgrund att det har gett oss en bredare kunskap hur och varför vi ska undervisa utifrån en interkulturell pedagogik. Med studien har vi påvisat behovet av att både förskolor och skolor bör göra pedagoger medvetna om ett interkulturellt förhållningssätt. Vi menar att en interkulturell pedagogik är ett sätt att få vårt mångkulturella samhälle att verkligen bli mångkulturellt i ordens betydelse, och inte ”vi och dom” (Wellros 1998: 171). Det mångkulturella samhället kommer att synas mer och mer i vår globala värld och därför är det betydelsefullt att vi möter det på ett sätt med en kommunikation som skapar tolerans och en öppenhet mot olikhet så att vi kan utveckla ett jämlikt samhälle, oavsett språklig eller kulturell bakgrund.

Genom vår studie kan vi tolka ett gemensamt mönster, en gemensam nämnare som ett resultat i vår uppsats. Detta mönster genomsyrar hela arbetet som en röd tråd, från föräldrar till pedagoger som från pedagoger till föräldrar, på båda förskolor. Majoriteten för alla är ett interkulturellt synsätt som mål och syfte, både som pedagogik, didaktik och språkinläring. Samt även som en orsak och anledning både för pedagog som för förälder i valet till en flerspråkig miljö. Vi menar att föräldrar och pedagoger väljer den flerspråkiga förskolan för att de vill känna sig trygga med språket och sin kultur.

Undersökningen visar även hur och varför det är så viktigt för både barn och vuxna att förvalta sitt modersmål och sin kulturella bakgrund. Vi har kommit fram till att språk och kultur hör ihop, det kan vi inte särskilja för att det är människans identitet och personlighet. Ladberg (2000: 130- 132) menar att barn som tvingats lämna sitt språk är det samma som att lämna sin egen kultur och det kan innebära att barnet förnekar sitt ursprung.

Vad är det som talar för att vi bestämt kan urskilja detta mönster? Vi menar att det är ett komplext samhällsmönster, en samhällssyn som inte är helt enig för det är flera faktorer som påverkar varandra. Vi påstår att det svenska samhället som faktiskt skall vara en mångkulturell mötesplats inte alltid lever upp till den normen som läroplanen (Lpfö98) förespråkar. Den enspråkiga norm som Håkansson (2003:9,11) pratar om är inte helt

borta från samhället, det kan vi konstatera efter våra intervjuer. Faktum är att vi kanske hade för få intervjuer för att komma fram till detta resultat? Det är ändå ett resultat som vi får granska utifrån det utgångsläget som vi hade och den tidspress som det innebär att skriva ett examensarbete.

Vår empiriska undersökning visar att majoriteten av både föräldrar och pedagoger väljer en flerspråkig förskola för att där blir deras egen identitet synlig. Det är viktigt för föräldrarna att deras barn får träffa andra barn från samma kultur som talar samma språk, så att de känner en samhörighet. Samt föräldrar väljer även denna förskoleform för att de vill att deras barn ska lära sig flera språk och att de ska bevara sitt modersmål. Relaterat till de teoretiska utgångspunkterna styrker resultatet därmed tankarna om språket och språkens betydelse.

En viktig konsekvens av undersökningen är att språket eller språkens betydelse är just grunden för barnens identitetsutveckling. Centralt för detta arbete är att det handlar om pedagogers förhållningssätt och förmåga att tillämpa interkulturell pedagogik. Detta har betydelse för läraryrket för att pedagoger ska kunna förstå vikten av att bejaka varje barns kulturella bakgrund så att förskolan kan stödja och lägga grunden till en mänsklig rättighet att vara två eller flerspråkig.

Framtida forskning

Ett intressant forskningsområde inom samma ämne skulle vara att undersöka de sociala dimensionerna av att vara flerspråkig? Detta för att vi genom vår undersökning noterat att flerspråkighet ses ofta som dolda problem utifrån ett samhällsperspektiv.

Vi anser att det behövs mer forskning inom detta ämnesområde så att pedagoger i framtiden kan skapa en skola för alla oavsett barns språk eller kulturell bakgrund. Vi anser att det finns ett behov att medvetengöra den interkulturella pedagogiken i både skola och förskola.

Referenslista

Arnberg, Leonore. (1991). *Raising children bilingually: The Pre - school-years*. Great Britain: Short Run Press Ltd.

Arnberg, Leonore. (2004). *Så blir barn tvåspråkiga*. Falun: ScandBook AB.

Benckert, Susanne, Håland, Pia & Wallin, Karin. Myndigheten för skolutveckling. (2008). *Flerspråkighet i förskolan – ett referens- och metodmaterial*. Stockholm: Liber.

Calderon, Lena. (2004) *Komma till tals flerspråkiga barn i förskolan*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Ellneby, Ylva. (2007). *Pedagoger mitt i mångfalden. Att möta barn från andra kulturer i förskolan*. Vällingby: Elanders.

Eriksen, Hagtvet, Bente . (2006). *Språkstimulering Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur och Kultur.

Eriksen Hagtvet. Bente (2006). *Språkstimulering Del 2: Aktiviteter och åtgärder I förskoleåldern*. Stockholm: Natur och Kultur

Esaiasson, Peter & Gilljam, Mikael & Oscarsson, Henrik & Wägnerud, Lena. (2009). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3.,(rev) uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Hultinger, Eva Stina & Wallentin, Christer (red) (1996). *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Hyltenstam, Kenneth. (1996). *Tvåspråkighet med förhinder?* Lund: Studentlitteratur.

Håkansson, Gisela. (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.

Ladberg, Gunilla. (2000). *Skolans språk och barnets - att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur.

Ladberg, Gunilla. (2006). *Barn med flera språk*. Stockholm: Liber AB

Lahdenperä, Pirjo. (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Polen: Studentlitteratur.

Lightbown, Patsy M, & Spada Nina. (1999). *How languages are learned*.2, rev. ed. Oxford: Oxford University Press.

Lorentz, Hans. (2009). *Skolan som mångkulturell arbetsplats Att tillämpa interkulturell pedagogik*. Lund: Studentlitteratur.

Malten, Arne. (2002). *Hjärnan och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.

Myndighet för skolutveckling. (2004). *Komma till tals flerspråkiga barn i förskolan*. Stockholm: Liber distribution.

Olsson, Erik. (red.). (2005). *Etnicitetens gränser och mångfald*. Stockholm: Carlsson.

- Partanen, Petri. (2007). *FRÅN VYGOTSKIJ TILL LÄRANDE SAMTAL*. Stockholm: AB
- Jørgensen, Peter, Stray, Reinecker, Lotte. (2008). *Att skriva en bra uppsats. Upplaga 2*. Malmö: Liber AB.
- Skolverket. (2010). *Stödja och styra Om bedömning av yngre barn*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket. (2009) *Barndomens förändrade villkor*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket. (Rev. 2010) (2006). *Läroplan för förskolan. Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes.
- Skolinspektionens rapport. (2010). *Språk och kunskapsutveckling för barn och elever med annat modersmål än svenska*. diarenummer 40-2009. 1849. Stockholm.
- Stukat, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Sundgren, Eva. (Red) (2008). *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber AB.
- Svensson, Ann-Katrin. (2009). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur.
- Wellros, Seija. (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga

Bilaga 1; Brev till föräldrarna

Information till föräldrar om möjlighet till deltagande i en undersökning inom ramen för ett examensarbete vid lärarutbildningen vid Göteborgs universitet.

Vi är två studenter som utbildar oss till lärare vid Göteborgs Universitet. Vi skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är vårt examensarbete och som ger oss vår lärarbehörighet. Arbetet motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart 1 juni. Examensarbetets syfte är att undersöka varför föräldrar och pedagoger väljer en flerspråkig förskola. För att kunna besvara dessa frågor behöver vi samla in material genom att intervjua både föräldrar och pedagoger på förskolan.

På er förskola kommer undersökningen att genomföras under perioden v.15-18 (18 april-6 maj). De föräldrar som är med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska reglerna som gäller är deltagandet helt frivilligt. Du har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vi behöver ditt samtycke till att medverka i studien. Detta ger du genom att skriva under detta brev och lämna till oss vid intervjutillfället.

Jag samtycker härmed till att medverka i studien:

Datum

Underskrift

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adress eller telefonnummer.

Med vänliga hälsningar:

Karin McKee

Lena Larsson

Handledare: Ninni Trossholmen ninni.trossholmen@ethnology.gu.se

Kursansvarig lärare är Jan Carle, docent, Göteborgs universitet, Sociologiska institutionen

031-786 47 92

Bilaga 2: Intervju frågor till pedagogen:

Frågor till icke etniskt svenska:

1. I vilket land är du född?
2. Hur kom det sig att du flyttade till Sverige?
3. Har du nytta av ditt modersmål i arbetet?
4. Vilket är ditt modersmål?
5. Har du möjlighet att tala ditt modersmål ofta i arbetet?
6. Vilket språk talar ni hemma hos er?

Frågor till samtliga pedagoger:

7. Hur länge har du arbetat i en flerspråklig förskola?
8. Vad har du för utbildning?
9. Varför har du valt att arbeta i en flerspråklig förskola?
10. Anser du att du själv lär dig andra språk än ditt eget genom arbetet?
11. Ser du fördelar med att arbeta i en flerspråklig förskola?
12. Finns det nackdelar?
13. Är det något annat du anser är viktigt att tillägga om flerspråkighet?
14. Anser du det är viktigt för dig att känna till barnens bakgrund?
15. Anser du att du agerar på samma sätt rent praktiskt som utbildning och läroplan förespråkar när det gäller språket?
16. Tror du det finns speciella faktorer som inverkar på hur lätt barn lär sig andra språk än modersmålet?

Bilaga 3: Intervju frågor till föräldrar:

1. Vilken nationalitet tillhör du/ni?
2. Finns det fler nationaliteter i familjen
3. Om ja vilka?
4. Har du/ni bott i andra länder än Sverige?
5. I så fall vilka?
6. Varför väljer ni just Sverige som land att bo i?
7. Vilket eller vilka språk talar ni hemma?
8. Varför har du/ ni valt att placera ert/era barn på en flerspråkig förskola?
9. Är det viktigt att ert/era barn ska behålla sitt modersmål?
10. Ser du fördelar i att ert/era barn får lära sig ett nytt språk? Ser du/ni nackdelar?
Annan anledning?
11. Kan ni även tänka er att barnet skulle gå i en icke flerspråklig förskola?
12. Om ni har äldre barn, har alla haft samma förskoleform? Utveckla
13. Om ni har yngre barn; kommer ni att välja samma förskoleform? Utveckla